оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана

№ 278 (13594)
1971 оной ноябриин 24, среда

Сэн 2 мүнгэн

ЭРХИМ ЖОЛООШОД

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1971 оной ургаса хуряалгын үедэ хүдөө ажахын продуктнуудые зөөлгэдэ онсо шалгарһан республикын автомобильна ажахын жолоошодые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Грамотаар шагнажа, «1971 оной ургаса хуряалгада хүдөө ажахын продуктнуудые зөөлгын отличник» гэһэн нэрэ зэргэ олгохо гэбэл:

Буряадай транспортна управлениин автотранспортна предприятиин 1268-дахи автоколонныш жолоошод: **Собенников** Александр Кирилловичые, **Герасимов** Михаил Дмитриевичые, **Захарчук** Вячеслав Александровичые, **Казакевич** Григорий Архиповичые, **Булдаков** Михаил Прокопьевичые, **Иванов** Виктор Иосифовичые, **Дошлов** Виктор Александровичые, **Малых** Иван Михайловичые, **Муравьёв** Михаил Фёдоровичые, **Мясников** Николай Петровичые, **Пасюков** Степан Климентьевичые, **Ребованов** Виктор Сергеевичые, **Шустов** Василий Ивановичые, **Куприянов** Галлактион Антимдиновичые, **Волков** Анатолий Егоровичые, **Соков** Евгений Дмитриевичые, **Катровский** Иван Максимовичые, **Андреев** Михаил Васильевичые, **Трескин** Виктор Николаевичые, **Черниговский** Николай Васильевичые, **Ничунаев** Николай Андреевичые, **Кабунов** Геннадий Константиновичые.

Улаан-Үдын ашаанай 2-дохи автотранспортна предприятиин жолоошод: **Медведев** Иван Николаевичые, **Волков** Яков Степановичые, **Потапов** Владимир Степановичые, **Сафонов** Виктор Денисовичые, **Распопин** Геннадий Васильевичые, **Филимонов** Александр Михайловичые, **Выродов** Андрей Фёдоровичые, **Бузин** Алексей Васильевичые, **Юдин** Валерий Александровичые.

Захааминай автотранспортна предприятиин жолоошон **Федосеев** Герой Ивановичые.

Каменскын автотранспортна предприятиин жолоошон **Авдеев** Николай Ермолаевичые, **Пращутин** Георгий Александровичые, **Ермолаев** Куприян Ниловичые, **Кривоносенко** Георгий Павловичые.

Хяагтын автотранспортна предприятиин жолоошод: **Арлагин** Иван Яковлевичые, **Игумнов** Николай Михайловичые, **Филимонов** Василий Пименовичые, **Посохов** Виктор Васильевичые, **Степанов** Иван Федоровичые.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй автоажахын хоёрдохи транспортна предприятиин жолоошод: **Белявский** Николай Фёдоровичые, **Цыдыпов** Сындык Гармаевичые, **Зайков** Александр Ипатовичые, **Балаганский** Владимир Ивановичые, **Дульянинов** Павел Филимоновичые, **Ткач** Родион Фёдоровичые, **Полюков** Евгений Григорьевичые, **Урбазаев** Содбо Мунхоровичые, **Дарханов** Леонид Лазаревичые, **Самбуев** Иван Цыдыповичые.

Петропавловкын транспортна предприятиин жолоошод: **Казанцев** Павел Перфильевичые, **Ощепков** Илья Леонтьевичые, **Осокин** Илья Кирилловичые, **Ильчук** Арсентий Васильевичые, **Бутаков** Павел Петровичые **Лемичев** Василий Сергеевичые **Соровцев** Виктор Иннокентьевичые, **Вершинин** Фёлор Зиновьевичые, **Кржевников** Пётр Владимировичые, **Вершинин** Виктор Филоретовичые.

Нэгэдэхи транспортна предприятиин жолоошод: **Буштаренко** Иван Григорьевичые, **Донской** Данил Дмитриевичые, **Гавей** Василий Фёдоровичые, **Ершов** Владимир Степановичые. **Злобин** Александр Петровичые, **Максимов** Владимир Николаевичые, **Пестеров** Анатолий Ивановичые, **Пахомов** Еким Харитоновичые, **Седунов** Владимир Михайловичые, **Снегерев** Владимир Михайловичые, **Хлёскин** Владимир Георгиевичые, **Чумаков** Иннокентий Михайловичые.

Загарайн аймагай нэгэдэлэй жолоошод: **Никитин** Виктор Ивановичые, **Токарёв** Василий Ивановичые, **Дамбуев** Владимир Ильичые, **Филиппов** Виталий Валентиновичые, **Зандараев** Цыретор Гампиловичые, **Биндюков** Виктор Владимировичые.

Сэлэнгын транспортна предприятиин жолоошод: **Боженов** Иван Семёновичые, **Павлов** Иван Васильевичые, **Дьяконов** Владимир Ивановичые, **Мокров** Андрей Артомоновичые, **Брянский** Василий Андреевичые, **Колодин** Константин Алексеевичые, **Кодыров** Фёдор Фахурдиновичые, **Ошурков** Георгий Ивановичые.

Республикын Хүдөө ажахын министерствын авто-ажахын жолоошод: **Полютов** Анатолий Владимировичые, **Рязанов** Юрий Фёдоровичые, **Кривогорницын** Виктор Григорьевичые, **Жигалов** Алексей Васильевичые, **Соков** Виктор Дмитриевичые, **Шашин** Иван Фёдоровичые, **Семёнов** Владимир Александровичые, **Оглых** Леонид Григорьевичые.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...эй Центральна Комитедэй ээлжээ... ...ум 1971 оной ноябриин 22-то нээг-

...эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүү... ...орлогшо, СССР-эй Госпланай ту... нүхэр Н. К. БАЙБАКОВОЙ ...й арадай ажахые 1971—1975 хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй тү...й, СССР-эй арадай ажахые 1972 ...жөөхэ гүрэнэй түсэб тухай», СССР-...нсын министр нүхэр В. Ф. ГАРБУ... «СССР-эй 1972 оной гүрэнэй бюд... СССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэлнүүдые Пленум соносожо, зүбшэлһэн байна.

Эдэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Московско обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. КОНОТОП, Украинын компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь нүхэр И. К. ЛУТАК, КПСС-эй Свердловско обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Я. П. РЯБОВ, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Б. АШИМОВ, СССР-эй хүнгэн промышленностиин министр нүхэр Н. Н. ТАРАСОВ, КПСС-эй Ростовско обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр И. А. БОНДАРЕНКО, Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Т. Я. КИСЕЛЕВ гэгшэд хабаадаа.

Пленумэй түгэсхэлдэ энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум зохихо тогтоол баталан абаа.

«Партиин XXIV съездһээ хойшонхи хугасаа соо КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын ажал ябуулга тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлые КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум сонособо.

Пленум хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

...СС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛ

...ССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, СССР-эй арадай ажахые 1972 ондо хүгжөөхэ гүрэ...сэбэй, СССР-эй 1972 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые гол түлэб һайшаа гаад, эдэниие СССР-эй Верховно Соведэй ...ин зээмжэдэ табиха гэбэ.

...БАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ОН ДҮҮРЭХЭНЬ,
...ОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЫЕ УЛАМ ШАНГАДХАЯ!

...УЯЛГАНУУДАА ШЭНЭЛНЭ

...е мүрысөө улам һай...дхэхэ тухай КПСС-эй ...а Комитедэй тогтоолые ...хозой малшад, механи..., бүхы коммунистнууд ...һайшаагаа, хүтэлбэри ...һан байна гэжэ Хориин ... парткомой секретарь Бадмацыренович Цынды...ранэ.

...ай гараһанай һүүлээр совхозой коммунистнуудай хамтын суглаан зарлагдажа, социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Энэ суглаан дээрэ хурса шүүмжэлэл гараа һэн. Социалис уялгануудые абахадаа арга боломжонуудаа хүсэд элирүүлнэгүй, мүрысөөнэй дүн саг саргаа согсологдожо олондо дуулгагданагүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Эдэ бүгэдые хараада абажа совхозой партком тусхай хэмжээ ябуулгануудые зохёожо баталба. Бүхы отделенинүүдтэ Хүндэлэлэй, мүн ажалай үрэ дүн харуулха самбарнууд түхеэрэгдэхэнь, совхоздо Хүндэлэлэй дэбтэр бии болгогдоо.

15 агитатор, политинформаторнууд партиин ЦК-гай тогтоолые хүдэлмэришэдтэ тайлбарилан ойлгуулна. Ааланда энэ хүдэлмэри отделениин партийна эхин организациин секретарь, нютагай һургуулиин багша Ц-Х. Ц. Батуева, эндэхи клубые даагша коммунист А. Намсараев ябуулна.

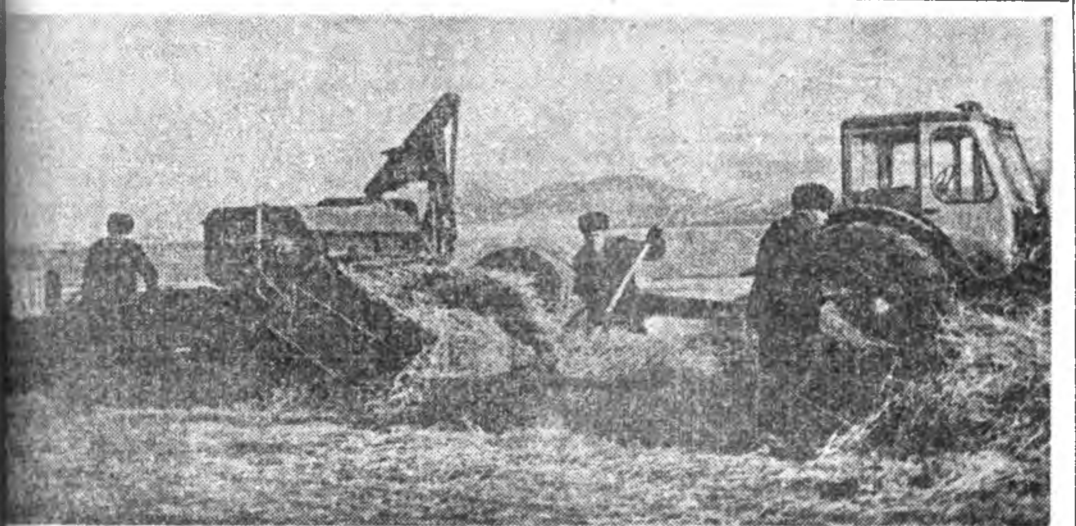
Олон малшад, механизаторнууд түрүүндэ абаһан уялгануудаа шэнэлбэ. Жэшээлхэдэ, Социалис Ажалай Герой, мэдээжэ хонишон Н. Я. Тогмитова ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаха гэжэ шиидээд, Анаагай совхозой хонишон СССР-эй Верховно Соведэй депутат З. Ш. Жамсарановае социалис мүрысөөндэ уриба.

Совхоздо коммунис ажалай һургуули хүдэлжэ эхилээ. Тэндэ 15 эрхим хонишод, малшад, механизаторнууд һуралсана. Хэшээлынь һарадаа хоёр дахин болодог юм. Мүнөө гурбан хэшээл үнгэргэгдөөд байна. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, главна мэргэжэлтэд лекци уншана.

Г. ХАГОЕВ.

Арба һарын туршада үнеэн бүриһөө 4972 килограмм һү һааһан Александра Семёновна Пузыревич «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын һаалишадай дунда эрхимлэжэ ябана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. С. Пузыревич.
З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

...ГЫН туршалга-үйлэд... ажахын 2-дохи отделе... механизаторнууд таряа... ...эхи һолоомоёо багсалаи уядаг прессээр тюгүүд болгоно. Эндэхи механизаторнууд һолоомоёо тюгүүд болгожо дүүргэхэ дүтэлөө. Тюк бүхэнниинь 20—25 килограмм татана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизаторнууд ажалдаа.
К. ГАБАЕВАЙ фото.

ЭМХИТЭЙ АЖАЛАЙ ДОЛГИН

Октябриин тэн багаар һэн. Бодонгуудай совхозой түб—Шанага нютагай клуб соо 1971 оной ургасын һайндэр түлэг дундаа наряжа байба.

Баярай суглаанай президиумдэ үйлэдбэриин түрүүшүүл—Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, совхозой эрхим малшан Сыбжидмаа Токтохоевна Дармаева, түрүү луговод Ц. Б. Дондубон, механизатор Б. Б. Дашиев, түрүү отделениие эрхилэгшэ Б. Ж. Жамбалтаров ба бусад. Эдэ нүхэд хүндэтэ һуури эзэлхэеэл эзэлээ.

Малшан Сыбжидмаа Дармаева 9 һара соо тугалнуудайнгаа тус бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ 760 граммаар нэмээжэ (даабаринь—600 грамм), жэлэйнгээ түсэб 111 процент дүүргээ бшуу. Луговод Ц. Дондубон 60 гектар сабшалангаа һайнаар харууһалжа, гектар бүриһөөнь 45 центнер үбһэ ургуулаа ха юм.

Коммунист Б. Ц. Бальжинимаевай ажал үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «1971 оной чемпион» гэжэ алталмал бэшэгтэй хадаг ээм дээгүүрнь нэмэрүүлэгдэжэ, «Восход» мотоцикл шан барюулагдаа. Энэмнай трактор агта, талын «кораблиин» оньһо табан хурган шэнгеэр мэдэхэ болоһон, ёһотойл ажалша бэрхэ хүн даа. Хабар трактораа жолоодожо, тарилга хэдэг, зундаа ургаса харууһалалгада, үбһэ хуряалгада һэтэ ябаа. Намар хуряалгын үедэ СКД-5 комбайн даажа абаад, 15 үдэр соо 300 гектарай ургаса хуряажа, 4277 центнер ороохо сохёод совхоз соогоо эрхимлээ.

— «Горхон бүхэн дээрэ сөөрэм нуур тогтоожо, бүхы сабшалангаа уһалдаг, газартаа эзэн ёһоор хандажа, ургасаяа эрид дээшэлүүлэн, тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болохо ёһотойбди. Мяхалиг үүлтэрэй өөһэдын малтай болохо, малаа промышленна аргаар шахажа һураха ёһотойбди. Үйлэдбэриеэ экономическа талаарнь зүбөөр эрхилхэ зорилготойбди. Эдэ бүгэдэ өөрөө бүтэхэгүй, урдамнай ажал ехэ, өөһэдымнайл эб эмхиһээ, оролдолгоһоо болохо»—гэжэ совхозой директор Доржо Цыбикович Цыденжапов хэлээ һэн.

Сөөрэмүүдшье тогтоогдожо, 1000 гектар сабшалан бүхыдөө 3 дахин уһалагдана, сабшалан үндэрөөрөө һайжаруулагдаа, газар үтэгжүүлгэ, ургаса харууһалга һайжаруулагдаа. Аша үрэнь гэхэдэ: үбһэ ногооной ургаса гектарай 10 центнерһээ 19 центнертэ, таряанай—7—8 центнерһээ 12 центнертэ хүрөө. Хонхолынхид нютагай үүлтэрэй малые мяхалиг үүлтэртэй болгохо гэжэ оролдоно.

9-дэхи табан жэлэй 1-дэхи жэлдэ бодонгуудайхид яһала һайн эршэ абаа. Энэ эршэеэ һуладхангүй саашаа дабхин, партиингаа XXIV съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхал байха гэжэ нютагаархиндаа лаб этигэн, түрүүшүүлээрээ үнэн зүрхэнһөө омогорхон, һайндэр хүхюутэй, зугаатай үнгэрөө һэн.

Д. ТОГОШИЕВА.

Бэшүүр.

...НИ БАРИСААНАЙ БА ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

...Верховно Соведэй ... ба Совет прави...ялалаар Сомалиин ...ска Республикын ...еволюционно сове... генерал Моха...рре гэгшэ Совет...тор 1971 оной ...-һаа 22 хүрэтэр ...йлшалба.

...ын үедэ КПСС-...енеральна секре... Брежнев СДР-эй ...олюционно Сове... Мохаммед Сиад ...гшэтэй үнэн ...оршон байдалда ...хээ. Тэрэшэлэн ...нистрнүүдэй Со...эгшэ А. Н. Ко...ент Мохамед Си...шые бараалхажа, ...өөрэлдэһэн байна. ...аанай ба үгэеэ ... оршон байдалда хөөрэлдөөнүүд болоо. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ Совет талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский болон бусад хабаадаа.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-сомалиин харилсаануудай ба тэрэнэй саашанхи хүгжэлтын асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр оронии һонирхуулжа байһан уласхоорондын шухала асуудалнууд зүбшэгдөө гэжэ совет-сомалиин мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Сомалиин Демократическа Республикын арад зоной экономическа, социальна ба культурна һалбаринуудта туйлаһан амжалтые, тэрэшэлэн Сомалиин ВРС-эй гадаадынгаа политикада хэжэ байгаа хэмжээ ябуулгануудые совет хүтэлбэрилэгшэд үндэрөөр сэгнээ гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Советскэ Союзай амгалан ёһоной гадаадын политикые, арадуудай хоорондо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха зорилготой хэрэгтэ оруулжа байгаа хубитыень Сомалиин тала үндэрөөр сэгнэдэгээ элирхэйлээ. Колониальна ёһоной дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудта, политическэ ба экономическа бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлгэдэнь үзүүлдэг туһаламжыень үндэрөөр сэгнэжэ байдагаа мүн лэ Сомалиин тала элирхэйлбэ.

СССР ба СДР, мүн эдэ оронуудай хоорондо хани барисаата харилсаан ба ойро дүтын харилсаа холбооной байгуулагдаһан ушараар хананги байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Бэеэ даанхай байдалые, газар нютагуудайнгаа ойроо хүртэшэгүйе, бүрин эрхые ба адли эрхые, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралгагүй байлгые хүндэлэлгын үндэһэнүүд дээрэ энэ харилсаанииинь тогтоогдонхой. Хоёр ороной хоорондохи экономическа ба худалдаа наймаанай талаар харилсаа холбоое саашадааашье хүгжөөхэ хүсэлтэй байһанаа хоёр тала элирхэйлээ.

СДР-эй Верховно революционно соведэй президентын Советскэ Союз дотор айлшалха үедэ Совет Социалис Республикэнүүдэй Союз ба Сомалиин Демократическа Республика хоёрой хоорондо консул ёһоной конвенцидэ гар табигдаа.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудаар хоёр талын һаналай олонхи ушарта тааралдаһые уласхоорондын асуудалнуудые хаража үзэхэдөө хоёр тала хананги тэмдэглээ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVI сесси дээрэ оруулагдаһан буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай совет дурадхалые Сомалиин тала бүрин дэмжэнэ гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал тушаа хоёр тала һаналаа зүбшэлдэбэ. Тэдэнэр Израилиин ээрхэг түримхэй политикые, Израилиие дэмжэдэг империалис хүсэнүүдые сэхэ шууд буруушаажа байһанаа мэдүүлээ. Амгалан байдал тээшэ эрмэлзэдэг бусад гүрэнүүдтэй ба арадуудтай хамта 1967 оной июнь соо эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргаха хэрэгые дэмжэжэ, аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциин бүхы дүримүүдые Израилиин талын дүүргэхын түлөө таатай алхамуудые хэхээр бэлэн байһанаа хоёр тала элирхэйлээ.

Индохитадай хэрэгүүдтэ США-гай хамааралгаһаа уламжалан дэлхэйн энэ хубида тохёолдоһон байдалай хойшолонгуудаар һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Тэдэнэр Вьетнамай, Камбоджын, Лаосой арадуудтай һаналаа нэгэдэжэ байһанаа гэршэлээд, США-гай болон тэрэнэй туһамаршадай сэрэгүүдые Индохитадһаа дарын сагта гаргаха хэрэгые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлээ.

Империалис гүрэнүүдэй Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдэй нэгэдэлые буталха зорилгстойгоор хэжэ байгаа хэмжээ ябуулгануудые усадхаха хэрэгтэ Арабай Египет Республикын онсо ехэ үүргэтэй байдхаа шанартайе хоёр тала тэмдэглэнэ. Африка түбиин бэеэ даанхай гүрэнүүдэй социалис нэгэдэлэй оронуудтай хани харилсаа байгуулха хэрэгтэ империалис хүсэнүүдэй һаалта хэхэ гэһэн зорилгые усадхаха талаар Арабай Египет Республикын хүтэлбэрилэгшэд нилээд ехэ юумэ хэнэ гэжэ хоёр тала мэдүүлээ. СССР ба ФРГ, ПНР ба ФРГ хоёрой хоорондо договорой баталагдаһан ушараар, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй асуудалаар дүрбэн талын хэлсээнэй баталагдаһан ушараар Сомалиин тала хананги байһанаа элирхэйлээ.

Сомалиин Демократическа Республикын Верховно революционно соведэй президент өөһэдтэнь таатай сагта Сомалиин Демократическа Республика ерэжэ айлшалхыень Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин гэгшэдые уриба. Эдэ уряалынь баясхалантайгаар хүлеэгдэн абтаа.

(ТАСС).

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР АЙЛШАЛАЛГАНЬ ДҮҮРЭБЭ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). Сомалиин Демократическа Республикын Верховно революционно соведэй президент генерал Мохамед Сиад Барре гэгшэ ноябриин 22-то Советскэ Союзһаа мордобо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Совет правительствын уряалаар хани ёһоор тэрэ манай орон дотор айлшалаа.

Президентэй хамта Сомалиин бусад гүрэнэй ажал ябуулагшад Советскэ Союзһаа мордоо.

НЮТАГАЙМНИ МЕХАНИЗАТОР ХҮБҮҮН

— Сайн байна-о,—гэжэ үйлсэдэ түрүүн харажархиhан багынгаа нүхэрые мэндэшэлбэб.

— О-о, шим хэзээ ерээбши?—гэжэ тэрэм маhалзашаба.

— Энэ үдэр даа,—гээд, бархигар шанга, тоhотой гарынь адхабаб.

— Удаанаар гүш?—гэбэ тэрэм.

— Албанайнгаа хэрэгээр ерээ hэм даа. Үшөө хэды хонохоб,—гэбэб.

— Амаршье зон хат даа. Блокнот хармаандаа хэжэрхёод, сүлөөтэй алхалжа ябаха,—гэжэ тэрэм шоглобо.

— Амар hаань, туршаад үзөөрэй,—гэжэ би хадхаад:—шамhаал сүлөөтэй алхалха хүн мүнөөдэр үгы ха,—гэбэб.

— Энэ үhэе бороон лэ хойшо татажа байна. Тэрэгүй hаань, бидэн түлэг хадажа байха байгаабди, теэд яахабши даа. Эрдэмтэдэй пэнэ арга hанатар. бороогойл болихые хүлеэхэhөө бэшэ...

Үнгэрэгшэ намар энэ хөөрэлдөөн Шэбэртын үйлсэдэ болоhон юм. Тоhон болоhон хуушан хүүртиг үмдэнхэй, кепкэ малгайгаа нидхэ хүрэтэрөө даражархиhан Дамдин нариханшаг хоолойгоор энеэжэ байжа, хүхюу шогтой юумэнүүдые саашань хөөрэбэ. Би шагнад гээд:

— Зай, амжалташ хэр бэ даа?—гэжэ асуубаб.

— Хэдэг юумэеэ хээд лэ ябаа гүбши даа,—гэжэ тэрэ тоохоор бэшэ.

— Шимни удаахаанайл механизатораар хүдэлжэ байнаш. Ехэ харгын эхин дээрэ гараха сагшни тулаагүй юм гү?—гэжэ би асуудалаа улам гүнзэгырүүлхые оролдобоб. Бага бодолгото болон байгаад, хэлэхэ юумэеэ оложо ядаhандал:

— Хүнөөр адли сохилдоод лэ ябагдагша даа.—гээд, ажал хүдэлмэри тухайл hурахаяа забдашаха, ондоо хөөрэлдэхэ hонин юумэн дүүрэн ха юм гэhэндэл уршагад гэбэ. Би энэ зангыень багаhаа мэдэхэ тула саашань hонирхобошьегүйб.

Бүрхэг. Унжагар хара үүлэнhээ хоёр—гурбан бороо тос-тос дуhалаа боложо байтараа, зай забhаргүй шааяжа оробо.

— Хэрэгтэй сагтаа орохогүйл аад лэ ороошон,—гэжэ Дамдин гэмэрэн татаад:—Үйлсэдэ юундэ байшабибди даа. Манайда ороё,—гэбэ.

— Бишни Алташа ороход хүн hэм. Машина хүлеэжэ байнаб. Бусахадаа хадажа байгаа hааш, поли дээрэш хүрэхэб—гэбэб.

— Иимэлта даа. Ходол модо мүргэхэеэ ябаха,—гэжэ намайгаа зэмэлэсэгээбэ.

Тиигээд лэ хоюулан гараа барисалдаад тараа hэмди. Машина соо hуугаад, шабартай харгыгаар Алташа худар ошожо ябахадаа, суг үдэhэн сагуудаа hанаандаа оруулнаб. Багаhаа Дамдин машина, тракторта дуратай hэн. Тоо бодолгын, физикын хэшээл болоходо ехэ анхаралтай шагнаха. Тэрэ энэ болохоб гэжэ сэхээ хэлэхэгүй. Ходол барюубтар, энеэсэгээхэдээд ябадаг зантай hэн. Тиихэдэ совхоздо хүдэлхэ зон ходол дуталдаха, илангаяа механизаторнууд үсөөн байгша hэн. Дамдин удаан бодолгото болонгүй найман класс дүүргэhэнэйнгээ удаа механизаторай курсада ошожо hураhан юм. Тэрэ сагhаа хойшо өөрынгөө дуратай мэргэжэлые орхёогүй, мүнөө болотор Бэшүүрэй аймагай Бэшүүрэй совхоздо механизатораар хүдэлжэ байнхай. Баян дүй дүршэлтэй механизатор гэжэ сууда гараhанииншье гайхалгүй юм.

Хэдэн хоногой үнгэрхэдэ, үhээ бороон намдажа, наран дулаахан элшэ тулагаараа шаража эхилбэ. Эгээл энэ үеэр Дамдин Тубановай хүдэлдэг агрегадта хүрэгдөө бэлэй. Үндэр добын зүүн тээ арбаад шахуу комбайн жэрбышоод, сүлөөгүй хадажа ябана. Түрүүлээшэнь Дамдин Тубановай комбайн. Бидэндэ дүтэлжэ ерэхэдээ, тархяа үргэжэ мэндэшэлбэ. Гурбан үгэ тиихэдэ андалдагдаа hэн.

— Гансашье минута удааралгүй, тарягаа хуряажа абахын хойноhоо оролдогдоно гээшэ. Сагнай ехэ үнэтэй болоод байна,—гэжэ хэлэhэниинь мартагдаагүй.

Үнгэрэгшэ намарай таряа хуряалгын үедэ абаhан социалис уялгаhаа холо үлүү ороohо үргаса хуряажа, нүхэр Тубанов совхоз соогоо түрүү hуури эзэлhэн, эрхим hайн дүн туйлаhанайнгаа түлөө «Океан» холодильнигаар шагнагдаhан байха юм.

Жэлэй дүрбэн сагта трактор, комбайнhaa haладаггүй. Хаана шухала ажал хүдэлмэри гаранаб, тиишэдэ тэрэниие эльгээдэг. Теэд иимэ этигэл найдабарида хүртэхын түлөө одоол хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлөө гэхэдэ, алдуу болохогүй. Саашадаа үшөө үндэр амжалта туйлахыень Дамдин Тубановта үнэн зүрхэнhөө хүсэгдэхэ байна.

Ц. ХАМАЕВ.

Дулма Максаровнагай амжалта

Энэ үглөө Дулма хэзээ хэзээнэйхиhээ эртэ hэрибэ. Газаа үшөөл бүрүүл. Түргэн бодожо хубсалаад, хүнэгүүдээ абажа газаашаа гараба. Тэнгэри үдхэн хара үүлэнүүдээр хушагданхай. Халаруусын хаданууд багта шэб харанхы. Улаан Шулуун хадын баруун хажуугайнь нюур шад улаан. Эгээл бороогой тэмдэг. Үбгэд, хүгшэд тиигэжэ хэлсэгшэ.

Борооhоо урид үнеэдээ hаажа дүүргэхэ гэжэ шиидээд, Дулма хорёогой хойто захаар сугларaад, hанаа амархан хибэдэhээ хибэжэ хэбтэhэн үнеэдээ хашаа рүү яаралтайхан оруулаадхиба. «Ээмнай, ягаа эртэ бидэнээ hаахашниб, тиигээ hаа, намhаа эхилыш» гэлдэhэндэл тэдэнь үүгэнэлдэнэ. Дулма тэдэнэйгээ абари зангые яhала мэдэхэ юм. Тиигээд эгээл hү ехэтэй үнеэдhээ hаалгаяа эхилбэ.

Уданшьегүй тэрэнэй нүхэр Ринчин Тамара басагантаяа ерэжэ, hаалгада хамhалсажа, ажалшье шууд түргэнөөр ябажа, бороогой дуhажа эхилээгүйдэ үглөөнэй hаам дүүрэбэ.

hаалияа гэртээ абажа ороод, Ринчин хэмжээдхибэ. Харин Дулма тугаар Ринчинэй газаашаа гарахаhaa урид халааhан сайhaa аягална.

— Энэ үглөө амаргүй ехэл, Дулма.—гэбэ Ринчин.

— Хэдыб?—гэжэ Дулма аалихан асуугаад, аягатай сайгаа hоросогоно.

— Ерэндэ дүтэлжэ байнал,—гэжэ нүхэрынь урматайгаар харюусаба.

Дулма Максаровна харюусабагүй. Энэ үедэ тэрэнэй hанаа сэдьхэлыень ондоо бодолнууд эзэлэнхэй байгаа hэн. Малшан хүн ажал тухайдаа үдэр бүри бодомжолжо, тэрэнээ зүб мүрөөр эмхидхэхые оролдодог шуу.

— Мүнөөдэр бороотой байхань хаш. Тэрэ дабаанай бооридохи үбhэн тармуулхагүйнь, халаг,—гэжэ Дулма Максаровна нүхэртөө hанаа зобонгёор хандана:

— Бараг байхань ха. Дээшээ тэнгэриин шарай сайража захалаа. Ехэ бороо орохогүй, тиигэбэл үшөөл сабшахабди,—гэжэ Ринчин газааhaa орон сасуу хэлэжэ, нүхэрэйнгөө hанаа заhaa hэн.

Иигэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Дулма Максаровна Галсановагай бүлэдэ ажалай нэгэ үдэр эхилээ hэн.

Дулма Максаровна дүшөөд наhан соогоо ябаhан эхэнэр. Тэрэнэй нүхэр Ринчин Шултымович Будаев Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баатар, дайшалхы Улаан Тугай орденой, хэдэн медальнуудай кавалер, ёhотой коммунист юм. Пенсионершье hаа, миин hуудаггүй.

Энэ бүлэ ехэ эбтэй əетэй, үнэр баян юм. Олон үхибүүдынь hургуулида hуралсадаг, ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэнэ. Эхэ эсэгэ хоёрынь өөhэдөө ехэ ажалша зон.

Дулма Максаровна—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эгээл эрхим hаалишан. Бага наhанhaa мал ажалда дүршэhэн хүн. Ганса hаалишанаар хорёод шахуу жэл ажаллана. Колхозойнгоо бусад hаалишадта ажалай эрхим жэшээ харуулан ажалладаг.

Тэрэ нютагай үүлтэрэй 18 үнеэдые даадаг. 12 мянган литр hү hааха уялга түрүүн абаhан юм.

— Жэл дүүрэтэр хамта дээрэнь 20 мянган литр hү hааха зорилго мүнөө табинхайб. Тиигэбэл үнеэн бүриhөө 1111 литр гаратар hү абахаб,—гэжэ намда хөөрэбэ. 1970 ондо түсэбhөө гадуур 7000 литр hү hаагаа хүм.

Манайда нютагай үүлтэрэй нэгэ үнеэнhээ 1000 гаран литр hү hаадаг нүхэд үсөөн. Харин тэдэнэй нэгэн Дулма Галсанова болоно.

— Хайшан гэжэ жэл бүри иимэ амжалтануудые туйладаг байнаш?—гэжэ би hаалишанhaa асуугааб.

— Юун амжалта гэнэш даа?—Тэрэм ухаа элдаба.—үшөө энээнhээ ехэ hү hаажа болохоор лэ. Гансал тэжээл хэрэгтэй. Тэжээл бага дээрэhээ бидэнэр зобонобди. Үбэлдөө үнеэдые тарган байлгаха хэрэгтэй.

...Намарай таатай зохид саг. Энэ сагай дулаае, хэзэ хагда тон зүбөөр ашаглаха гэжэ энэ айл яhала оролдодог.

hаалишанай hанаа сэдьхэлые гансашье hү hаали эзэлнэгүй гэжэ ойлгообди. Үнеэдээ бултыень урэжүүлгэдэ оруулха, тиигэжэ толгой бүриhөө тугал абаха зорилго урдаа табинхай. Энэ асуудал хүсэд шиидхэгдэнхэй.

Дулмын ажалай амжалтануудта тэрэнэй нүхэр Ринчинэй, хүүгэдэйнь үүргэ бии.

В. ГАЛСАНОВ.

Аха нютаг.

hАЙНААР ХАРУУhАЛhАНАЙ АШААР

Гүрэндөө тарган мал тушааха гэhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон Хүрбын совхозой малшад амжалтатайгаар ажаллана. Энэ совхозой 3-дахи отделениин дүршэл ехэтэй малшад Дугар Лундуков, Ц-Долгор Бальжинова гэгшэд 120 үхэр шахан таргилуулжа байнхай.

Эдэнэр даажа абаhан шахамалнуудаа оролдосотой hайнаар харууhална, отделениин зоотехник Галина Ринчиновагай зохёоhон рационой ёhоор эдеэлүүлнэ. Тиигэжэ эдэ малшадай үхэрнүүд мүнөө 350-400 килограмм татадаг боложо байна.

Хори

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СУГЛААН

Сэлэнгын аймагай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан Гусиноозерск хотодо боложо дүүрэбэ. Партийна организацинуудай секретарьнар, профсоюзай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ энэ суглаанда уригдаhан байгаа. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. С. Раднаев** «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин үндэhөөр бүгэдэ ниитын дунда hургуули дүүргэхэ талаар аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай» гэhэн элидхэл энэ суглаан дээрэ хэбэ.

Гусиноозерскын хоёрдохи hургуулиин директор **А. Н. Яцус**, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь **В. Б. Цыбиков**, Гусиноозерскын шахтоуправлениин начальник **Р. Д. Даржаев**, Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй түрүүлэгшэ **Б. Ц. Шарапов**, МВД-гэй таhагай начальнигай орлогшо **Д. С. Сан** бон бусад суглаан дээрэ үгэ лээ.

Тус суглаан дээрэ энэ асуудалаар зохихо тогтоол бат абтаа.

С. РИНЧИНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЫЕНЬ БАДАРУУЛА

Зүүн Сибириин технологическа институдта мүнөө үедэ хамтадаа 3840 хүн очноор hуралсана. Тэдэнэй 3770-ниинь комсомолшууд, 32-ынь КПСС-эй гэшүүд юм. 1971-72 оной hуралсалай жэлдэ нэгэдэхи курсда 728 хүнүүд, тэрэ тоодо 696 комсомолшууд абтаhан байна. Эдэ олон залуушуулые ажалда дуратайгаар, коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ, эрдэм номдо hургаха, hайн мэргэжэлтэй болгожо гаргаха хэрэгтэ нүлөөлхэ, энээндэ горитойхон хубитаяа оруулха гээшэ институдаймнай комсомолой организациин шухала зорилго болоно.

«Дээдэ hургуулинуудай комсомолой организацинуудай хүдэлмэри—шухала, тон харюусалгатай хэрэг гээшэ. Үнэхөөрөөшье институдта гү, али университедтэ hураха гээшэ бэеэ даагаад hуралсаха гурим байгуулха эрилтэ залуу хүндэ табина, харин тиихын тула хүсэл зориг эрмэлзэл хэрэгтэй, нүхэр ёhоной эрилтэ бэедэ, нүхэртөө табиха, хатуу журамтай байха, hуралсалай гуримай табидаг гол эрилтэнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ — иимэл даа ерээдүйн мэргэжэлтын ажалай, эрхэтэн ёhоной, хүмүүжэлэй зайлашагүй эрхэ нүхэсэлынь. Тиин нмагтал комсомол студентын энэ шэнжэ шанарые хүмүүжүүлхэ үүргэтэй юм», — гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев студентнэрэй бүхэсоюзна слёт дээрэ зааhан байна.

Студентнүүдые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ажалдаа, hуралсалдаа эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлхэ талаар институдаймнай комсомолой эмхинүүд hүүлэй жэлнүүдтэ бага зэргэ дүй дүршэлтэй боложо байна.

Манай хүдэлмэриин гол ёhо гурим гэбэл, ажалаа эртээнhээ hайнаар түсэблэжэ, тэрэнээ баримталжа ябуулха хэрэг болоно. 1971-72 оной hуралсалай жэлэй нэгэдэхи семестртэ юу, ямар хүдэлмэри ябуулхаяа түсэблэнхэйбди. Тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй, манай институдай байгуулагдаhаар 10 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада тусхай хэмжээ ябуулганууд зохёогдожо баталагданхай. Мүн hаяхан үнгэрhэн тоосоото hунгалтын суглаанууд дээрэ хэлэгдэhэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, дурадхалнуудые согсолжо хэмжээнүүдые хараалбабди.

Энээндэмнай манай ахамад нүхэд — коммунистнууд, багшанар, институдай дирекци ба партбюро ехэхэн туhаламжа үзүүлээ, захяа заабари үгөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Бодото дээрээ ямар хүдэлмэри ябуулагдана гээшэб? Институдтамнай 137 групповой, 5 факультетскэ комсомолой эхин организацинууд хүдэлнэ. Октябрь hарада факультет бүхэндэ комсомолой эдэбхитэдэй суглаанууд үнгэргэгдэжэ, hайнаар hуралсаха гээшэ студентнүүдэй гол зорилго гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Мүнөө иимэ суглаанууд группа бүхэндэ боложо дүүрүүтэ болоо. Энэ асуудалые факультетскэ комсомольско организацинуудай хамтын суглаан дээрэ хэлсэжэ болохо байгаа. Теэд уужам аудитори, актова зал гэхэ мэтын үгы дээрэhээ хэдэн зуугаад комсомолшуудые нэгэн доро суглуулха аргагүйдэнэбди.

Факультет бүхэндэ ханын газетэ гаргаха редколлегинүүд байгуулагданхай. Тэдэнэр мэргэжэл мэргэжэлээрнь ханын газетэнүүдые, сатирын болон сахилгаан хуудаhануудые гаргана. Тэндэнь студентнүүдэй ажабайдал, hуралсал тодорхойгоор харуулагдана, дутуу дунда зүйлнүүд, журам эбдэхэ ушарнууд хурсаар шүүмжэлэгдэнэ.

Студентнүүдые ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха зорилготойгоор институдтамнай хоёрдохи жэлээ залуу политинформаторнуудай hургуули хүдэлнэ. hарадаа хоёр дахин тэдэнэртэй семинар үнгэргэдэг, тэндэ элидхэл хэхэын тулада КПСС-эй обкомой, Улаан-Үдын горкомой хүтэлбэрилэгшэдые, республикын Госпланай, мүн бусадшье хүтэлбэрилхы тушаалтадые, институдайнгаа багшанарые уридаг заншалтай болонхойбди.

Гадна ниитын эрдэмэй асуудалнуудаар студентнүүдэй научна конференци жэл бүридэ зарлагдана. Жэшээлхэдэ, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан конференциин үзэмжэдэ студентнэрэй 143 элидхэл, тэдэнэй бэшэhэн 1783 реферат табигдаhан байгаа. Эдэ рефераудай 440-ниинь КПСС-эй түүхын, 555-ниинь философиин, 453-ниинь научна коммунизмын асуудалнуудаар бэшэгдээ hэн.

Факультет бүхэндэ hуралсалай хүмүүжүүлгын комиссинууд хүдэлнэ. Гол зорилгонь гэбэл, студентнүүдэй hуралсалаар саг үргэлжэ hонирхожо байха, баримтатай шалтагаангүйгөөр хэшээлээ гээхэ, орхихо ябадалтай тэмсэхэ, студентнүүдэй hуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэнь профессор, багшанарта туhалха ябадал болоно.

Үнгэрhэн жэлдэ институдай ВЛКСМ-эй комитедэй заседани дээрэ эдэ комиссинуудай хүдэлмэри тухай асуудал 10 дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Гадна түсэбөөр хараалагдаhан ёhоор hуралсалай—хүмүүжүүлгын комиссинуудай заседани боложо, факультедэй ажабайдалай шухала асуудалнууд зүбшэгдэнэ. Илангаяа барилгын (түрүүлэгшэнь С. Прохорова), технологическа факультедэй (түрүүлэгшэнь Т. Амокова) комиссинууд эдэбхитэйгээр ажаллана. hуралсалай—хүмүүжүүлгын комиссинуудай хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуураа, тэдэнэр өөhэдынгөө уялганuудые үшөөл хүсэдөөр дүүргэжэ шаданагүй гэжэ хэлэлтэй. Энээниие саашадаа хараадаа абаха зэргэтэйбди.

Студентнэртэ hайн мэргэжэл олгохо шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь гэхэдэ, тэдэниие эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг болоно. Энэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг студентнүүдэй тоо институдтамнай жэлhээ жэл бүридэ олошорно. Жэшээлхэдэ, студентнүүдэй научна 10-дахи конференцидэ 410 элидхэл табигдаа. Урдахи конференци дээрэ 308 байhан юм. Техническэ асуудалнуудаар элидхэлнүүд олошороо. Энэмнай манай технологическа институдта баяртай ушар болоно. Студентнүүдые научна хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэ кафедрануудые даагшад Б. С. Сункуев, Г. П. Махно, Д. Ц. Цыбикова, З. В Демин, С. А. Мантатова, Н. С. Горшкова, багшанар С. С. Думнов, А. Н. Мурашев, И. Я. Ануфриев болон бусад ехэхэн анхаралаа табидаг, оролдодог юм.

Студентнүүдэй барилгын отрядууд тэдэниие ажалда hургаха, мэргэжэл шадабаритай бо коммунис ёhоор хүмүүжүүл арганудай нэгэниинь бо гэжэ мэдээжэ.

Табадахи жэлээ манай ин дай студентнүүд зунай ралтын үедэ республикын нуудта ошожо, барилга дээ дэлнэ. Энэ үнгэрhэн зуна най 1138 студентнүүд ажа хамта дээрээ нэгэ милли юhэ мянган түхэригэй хү хэhэн байна. Нэгэ студен тооложо үзэхэдэ, 956 түх тэнэ. Бүтээhэн барилга дунда ЛЭП-10 гэжэ элек элшэ дамжуулха утаhан 79 метрэй зайда татагдаhа гуули, 1 больница, элдэб 14 байра гэхэ мэтэ ор

Барилга хэлсэхынгээ гаар студентнүүд нютагай ху ной дунда соёл гэгээрэлэй гууламжын хүдэлмэри яб юм. Уласхоорондын бай СССР-эй арадай ажахые ху хэ табан жэлэй түсэб, КПСС-эй XXIV съездын ма алнуудаар 88 лекци унша ажалшадта 64 концерт даба. Тэрэшэлэн барилга денческэ отрядууд колхо совхозуудта ниитынгээ мал жэл бэлэдхэлгэдэнь ту уhанай үерэй хойшо усадхаха хэрэгтэ эдэб хабаадалсаа hэн.

«Энергия-71» (командир П. У ханов), «Миф-2» (команд рицкий) гэжэ отрядууд канска мүрысөөндэ 1-дэхи, 3- hууринуудые эзэлбэ. Гу озёрск ГРЭС-эй барилга ажаллаhан «Транспорт» гэ ряд Монголой Арадай Респ hаа ерэhэн «Дружба» отряд ажаллажа, аха дүү хоёр ор студентнүүдэй хани холб рилсаа холбоое улам бэхи үргэдхэхэ хэрэгтэ хубитаа лалсаа юм.

Институдай комсомолой ор зациин, мүн студентнүүд байдал, ажал хүдэлмэри б хүсэдөөр энэ багахан стат харуулхань бэрхэтэй. Манай денческэ клубай, спортив цинүүдэй хүдэлмэринь баhа нирхолтой.

Теэд бүхы хүдэлмэримнай ехэ багша В. И. Ленинэй « hураха үшөө дахин hура hэн захяа заабари бодото бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюул хай.

Е. СОКОЛЬНИКО
Зүүн-Сибириин технологич институдай ВЛКСМ- комитедэй секрет

Студентнэр В. Шаргаев, В. Жамбалов, Д. Балханов, Б. Баяртуев, В. Михеев гэгшэд лабораторидо.

Ороохо сэбэрлэхэ, хадагалха кафедрада студент Р. Р (зүүн гарhаа) курсовой проект хамгаалжа байна.

С. УБУГУНОВАЙ фото

„БУРЯАД ҮНЭН" газетын түүхэhээ

ҮРГЭН НИИТЭ АРАДАЙ ГАЗЕТ

1921 оной декабриин 21-дэ Шэтэ хотодо «Шэнэ байдал» гэжэ газетэ гаража эхилээ hэн. Энэ халаа РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй Дальбюрогой үүсхэлээр эмхидхэгдэhэн Дальне-Восточно республикын Буряад-Монголой автономито областиин управлениин орган, буряадаар гараhан тон түрүүшын большевик газетэ байгаа. Тиигэжэ 50 жэлэй урда тээ буряад хэлэн дээрэ гарадаг большевик хэблэлэй үндэhэ hуури табигдаhан юм.

Буряад арадай үндэhэн хэлэн дээрэ гарадаг энэ газета Коммунис партиин национальна политикые, РСФСР-эй болон ДВР-эй правительствануудай тогтоол шиидхэбэринүүдые үргэн ниитэ ажалшадта дэлгэрэнгыгээр ойлгуулжа үгэдэг бэлэй. Мүн «Шэнэ байдал» буряад хүдөө нютагуудай ажалшан зоной бодото байдалые, ажал хүдэлмэриинь ба ажаhуудалынь үнэн зүбөөр харуулhан тобшохон бэшэгүүдые олоор толилдог байгаа.

Тэрэ сагта үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд буряад нютагуудта тон хомор байгаа бшуу. Тиимэhээнь арад зониие гэгээрүүлхэ үзэг бэшэгтэ hургаха талаар газетэ ехэхэн үүргэ дүүргээ. Түрүүшын номернуудhaa эхилээд «Шэнэ байдал» соёл культурын, үзэг бэшэгтэ зониие hургаха, ариг сэбэрые сахиха, хуушанай мүнхаг байдалай үзэгдэлнүүдые усадхаха асуудалда зорюулhан, эли тобшохоноор, нютагай баримтануудhaa абтаhан жэшээнүүдтэй статьянуудые гаргажа, уншагшадаа hонирхуулдаг байгаа. Тэрэшэлэн баяд ноёдые, нюдаргашуулые, лама бөөнэрые болон арад зондо харша бусад этэгээдүүдые газетэ шангаар шүүмжэлдэг hэн.

Шэтэ хотодо «Шэнэ байдал» газетэ жэл хахадhaa үлүүхэн гараа. 1923 оной майн 30-да Бүхэроссин Түбэй гүйсэдхэхэ комитедэй Президиумэй Сибириин болон Дальне-Восточно Буряад-Монголой автономито хоёр областьнуудые нэгэдүүлжэ Дээдэ-Үдэ (Улаан-Үдэ) хото ниислэлтэй нэгэ автономито республика болгохо гэhэн тогтоолой гараhан хойно «Шэнэ байдалай» редакци болон типографи август hарын тэнгээр Дээдэ-Үдэ ерэжэ, эндэ тус газетын hүүлшын 46-дахи номер гараhан байгаа.

Буряад-Монголой АССР-эй эмхидхэгдэжэ байха үедэ «Шэнэ байдал» РКП(б)-гэй областной бюрогой ба республикын революционно комитедэй орган боложо, 1923 оной октябриин 10-haa «Буряад-Монголой үнэн» гэжэ шэнэ нэрэтэй болоод, гаража эхилээ hэн. Удаань областной партийна 1-дэхи конференциин, БМАССР-эй Советүүдэй I съездын үнгэрhэн хойно «Буряад-Монголой үнэн» РКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой ба БМАССР-эй Түбэй гүйсэдхэхэ комитедэй орган болоhон байгаа. Энэ газетын түрүүшын редакторынь хадаа урдань Алас-Дурна хизаартахи Буряад-Монголой автономито областиин управлениин түрүүлэгшэ байhан, буряадай түрүүшын коммунистнуудай нэгэн Матвей Иванович Амагаев байhан юм.

Автономито республикын байгуулагдаhанhaa хойшо буряад хэлэн дээрэ гарадаг партийно-советскэ хэблэл бүришье түргэнөөр хүгжэжэ эхилээ hэн. 1924 ондо Буряад-Монголой гүрэнэй хэблэл эмхидхэгдэжэ, түрэлхи хэлэн дээрээ элдэб номуудые, илангаяа hургуулиин номуудые, олоор гаргадаг болоhон байгаа. Республикын партийна газетэ «Буряад-Монголой үнэн» түрэлхи хэлэ бэшэгээ, литературые хүгжөөхэ, национальна интеллигенциин кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэхэн үүргэ нүлөө эдэбхитэйгээр үзүүлhэн байна. Энэ газетын түрүүшын хүдөө бэшэгшэдынь багшанар, избачнууд, партийна, советскэ болон комсомолой хүдэлмэрилэгшэд, байhан юм. Тэдэнэй олонхинь бэлигтэй уран зохёолшод, журналистнууд, соёл культурын мэдээжэ хүдэлмэрилэгшэд боложо, арад зонойнгоо үндэhэн хэлэ бэшэг дээрэ гарадаг хэблэл улам саашань хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Манай ороной национальна республиканuудай арад зоной үндэhэн түрэлхи хэлэн дээрэ хэблэл хүгжөөхэ хэрэгтэ 1924 оной май hарада болоhон РКП(б)-гэй арбан гурбадахи съезд тон ехэ үүргэ дүүргэhэн байна. Энэ съездын хэблэл хүгжөөхэ тухай тусхай тогтоол соонь үндэhэ яhатанай хэлэн дээрэ гарадаг хэблэл улам саашань хүгжөөхэ, тиражынь бүри ехэ болгохо, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэй холбоо барисаань бэхижүүлхэ, марксистско-ленинскэ hайн бэлэдхэлтэй партийна хүдэлмэрилэгшэдөөр туhалха гэжэ онсо тэмдэглэгдэhэн байна.

Энэ үедэнь республика доторнай буряад хэлэн дээрэ гансахан «Буряад-Монголой үнэн» газетэ гарадаг байгаа. Партиин съездын тогтоолые областной партийна организациин хэр зэргээр бэелүүлжэ байhыень шалгахын, буряад хэлэн дээрэ гарадаг хэблэл республикадамнай бүри түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ туhалхын тулада 1925 оной февралиин 24-дэ РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй хэблэлэй таhагта Буряад-Монголой обкомой агитаци ба пропагандын таhагай тоосоото элидхэл шагнажа, дэлгэрэнгы тогтоол абтаhан байгаа. Энэ тогтоол соонь иигэжэ бэшээтэй: «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакциие партийна хүдэлмэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ; хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй хүдэлөөе хүтэлбэрилгые hайжаруулха; хүдөө тарияашадай уншаха номуудые олоор гаргаха: Буряад-Монголой гүрэнэй типографида хэрэгтэй үзэгүүдые түргэнөөр шудхажа эльгээхэ гэжэ Москвагай полиграфическа трестые уялгалха; ном хэблэл гаргалгын тусхай мэргэжэлтые партиин обкомой мэдэлдэ эльгээхэ гэhэн ба бусад тодорхой хэмжээ ябуулганууд тэндэ хараалагданхай. Коммунис партиин ЦК-гай энэ тогтоол хадаа республика дотор партийно-советскэ хэблэлые улам саашань хүгжөөхэhөө гадна, социализм байгуулалгын үедэ тэрэнэй үүргые бүри дээшэлүүлхэ эли тодо зорилгонуудые табиhан байна.

Энэ тогтоолые бэелүүлхын тулада партиин Буряад-Монголой обком түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг хэблэлые хүгжөөхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, дэлгэрэнгы хэмжээ-ябуулгануудые тэнөөр бэелүүлжэ эхилээ hэн. 192 майн 1-hээ «Буряад-Монголой үнэн» дань журнал шэнгеэр олон хуудаhан гарадаг байhанаа юрын газетын ехэ хуудаhан дээрэ гарадаг болоо. шадта тэрэниие миинтээр эльгээ лижо, газетые түлөөhэтэйгөөр захи даг болоо. Мүн газетын редакторо дүршэл ехэтэй, марксис hайн бэлэд партийна хүдэлмэрилэгшэ томилог байгаа. Тэрэшэлэн «Буряад-Монголой нэй» нэмэлтэ болон апрель hарада рядай комсомол» гэжэ газетэ гар эхилhэн аад, энэ жэлэйнгээ hүүл хоёр долоон хоногтоо нэгэ дахин «Залуу малшан» гэжэ газетэ бол Эдир ленинецүүдые хүмүүжүүлхэ нэй ашанар» гэhэн hарадаа нэгэ газетэ мүн лэ 1925 оной октябрь ража эхилээ.

1928 ондо буряад хэлэн дээрэ рүүшын ниитэ-политическэ журн гарадаг болоо. ВКП(б)-эй обком рядай эрдэмтэдэй комитет «Соёл хал», бурхангүйшүүлэй холбооной Совет «Эрдэм ба шажан» гэhэн

Республикын засагай дээдын зургаануудта

НҮҮЖЭ ЕРЭГШЭДЫЕ САГ СООНЬ ТҮБХИНҮҮЛХЭ ШУХАЛА

Ороной ондоо хизаар, область болон республиканууднаа манай [...]рпадта байжа худэлхэеэ, нютагжахаяа гэр бүлөөрөө нүүжэ ерэг[...] жэлһээ жэлдэ олон боложо байдаг. Тэдэниие саг соонь, түр[...] түбхинүүлхэ, ажаһуудалайнь али бүхы хэрэгтэй юумэнүү[...] хангаха, хүдэлмэридэ оруулха гээшэ тон шухала. Энэ хэрэг [ре]спубликымнай колхоз, совхозуудта яһала һайнаар табигданхай [...]. Нүүжэ ерэгшэдэй дунда бэрхэ малшад, дүршэлтэй таряашад, [...]гэжэлтэй механизаторнууд олон. Тэдэнэр Буряадаймнай хүн зо[...] эбтэй бүлэдэ оролсон, ажахын элдэб һалбаринуудта хүсэ ша[...] гамнангүй оролдожо, коммунизмын бата бэхи бааза байгуул[...] бүгэдэ арадай хэрэгтэ хубитаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр оруулжа [бай]даг.

Тэхэтэй хамта нүүжэ ерэгшэдые саг болзор соонь түбхинүүлхэ [хэр]эг зарим аймагуудта һулаар табигданхай, дутуу дундаар олон [ба]йна.

Жэшээнь, республикын Министрнүүдэй Совет һаяхан энэ асуу[дал]аар Зэдын, Загарайн аймгүйсэдкомуудай (түрүүлэгшэнэрынь нү-хэд С. Жаргалов, Д. Санжимитыпов) тоосоо шагнажа үзөөд, 1971 ондо эдэ нютагуудта зөөжэ ерэһэн айлнуудай зариманиинь мүнөө болотор хүсэд түбхинөөдүй, 1972 ондо зөөжэ ерэхэ айлнуудай орохо гэрнүүдэй барилга унжагайруулагдаһаар гэжэ тэмдэглэбэ.

Зэдын аймагта 73 айл зөөжэ ерэһэн аад, тэндэхи зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хайша хэрэгээр угтажа абаһанһаа, саг болзор соонь түбхинүүлээгүйһөө боложо 23 айлынь бусашаһан байна. Тиигэжэ Оёорой совхозһоо 13, «Октябрьский» совхозһоо 5, «Заречный» совхозһоо 5 айл зөөгөө.

Тэдэнэй гаража ошоһон гол шалтагаан байрын мууһаа үндэһэтэй. Орохо гэрнүүдынь бэлэн болгогдоогүй, газаахи хорёо хотонь, малайнь байра түхеэрэгдээгүй байшоо. Ростовско областьһоо Оёорой совхоздо ерэһэн 21 айл хуушан, бэлдэгдээгүй гэрнүүдтэ оруулагдаа, шэнэ гэрнүүдтэй болоһон 8 айлынь уһагүй, зайн галтай болоодүй, һаалишанаар ажаллахаяа гараһан хэдэн эхэнэрнүүд үнинэй амараагүй байха юм. «Октябрьский» совхоздо хонишодоор хүдэлжэ байһан хэдэн хүнэй бүлэнэр мүнөө болотор түбхинүүлэгдээгүй зандаа. Жэшээнь, «Коммунизм» колхоздо хонишоноор хүдэлжэ байһан А. Ломоносовой бүлэ һандархай, дулаалагдаагүй гэртэ һууна. Мүн хубсаһа хунараар, эдеэ хоолоор тэдэниие хангалга дутагдалтай, нүүжэ ерэгшэдэй дунда соёл сурталай хүдэлмэри һула. Зэдын аймагай XX партсъездын ба «Коммунизм» колхоз хоёрһоо бэшэ ажахынуудта нүүжэ ерэгшэдтэ гэжэ баригдаһан гэрнүүдтэ нютагай зониие оруулжархидаг буруу гурим дэлгэрэнхэй.

Иимэнүүд дутуу дунданууд мүн Загарайн аймагта үзэгдэнэ. Эндэ илангаяа 1972 ондо зөөжэ ерэхэ айлнуудай орохо гэрнүүдые барилга унжагайруулагдана. Түсэбэй ёһоор, мүнөө бэлэн болоод байха ёһотой 45 гэрэй оройдоол 7-ниинь баригдаа. Жэшээнь, Тайлсын совхоздо ерэхэ 15 айлай орохо гэрнүүдэй миил 2-ынь бэлэн.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет нэрлэгдэгшэ аймагуудай ажахынуудта нүүжэ ерэгшэдые түбхинүүлхэ хэрэгтэ бии байһан бүхы дутагдалнуудые усадхаха, энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандалгада эсэс табиха эрилтэ аймгүйсэдкомуудай урда табиба. Гадна иимэшүү баримтанууд мүн бусадшье аймагуудта үзэгдэдэг, тэдэ дутагдалнуудые усадхаха шухала гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет зааба.

Ондоо нютагуудһаа нүүжэ ерэгшэдые түргэн болзор соо һайн хангалтатайгаар түбхинүүлхэ хэрэг мүн аймагуудай, ажахынуудай партийна организацинуудай болон ниитын эмхинүүдэй ба бүхы олониитын анхаралда байха ёһотой.

Арадай хинагшадай булан

НИИТЫН ЗӨӨРИИЕ ГАМНАХА ХЭРЭГТЭЙ

«Совет социалис демократиин системэ дотор арадай хиналтын органууд шухала һуури эзэлдэг. Тэдэнэй хүдэлмэридэ мүнөө хэдэн миллион хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад хабаадалсажа байдаг. Үргэн ниитэ арад зоной зүгһөө саг үргэлжын ба нүлөө ехэтэй хиналта табиха тухай Ленинэй заабариин хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ тушаа парти саашадаашье анхарха байна» гэжэ Л. И. Брежнев КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хэлэһэн юм.

Партиин табиһан энэ зорилгые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө манай совхозой дэргэдэ байгуулагдаһан арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд эдэбхитэйгээр оролдоно. Эндэ арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд—27 хүн, ажахынгаа шухала һалбаринууд дээрэ бүлэг, постнуудта хубаарилагдан ажалладаг юм. Эдэнэр хадаа совхозой түрүү зэргын хүдэлмэрилэгшэд, үнэн сэхэ хүнүүд.

Арадай хинагшад даажа абаһан участок дээрээ ниитын зөөридэ гарза хохидол гаргахагүйн түлөө тэмсэнэ. Гүрэнэй зөөридэ хайра гамгүйгөөр, эзэн бусаар хандадаг хүнүүд үшөөл бии гээшэ. Тиимэ дутагдал гаргуулхагүйн тулада ажалшадай дунда ойлгуууламжын хүдэлмэри ябуулна, шалгалта, хиналта саг үргэлжэ ябуулнабди. Энэ талаар арадай хинагшад һаалишан М. Р. Найданова, мал адуулагша В. Анохин, хонишод Цыремпил Цыренжапов, Сүрэнхор Цыбикжапов, Иннокентий Очиров гэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр ажалланад.

Таряалан, сабшалан дээрэ малаа оруулха, даажа абаһан ниитынгээ малые муугаар харууһалһан дээрэһээ үхэл гарзада хүргэхэ ушар үзэгдэнэ. Иимэ дутагдал бүхэниие арадай хинагшад шалгажа, тэрээндэ зэмэтэйшүүлые элирүүлдэг, гүрэндэ ушаруулһан хохидолыень гэм хэгшээрнь түлүүлхэ хэмжээ абадаг байна. Жэшээлхэдэ, байгша оной туршада малаа муугаар харууһалан, үбһэ таряа эдюулжэ, гэшхүүлжэ совхозой ажахыда 285 түхэригэй хохидол гаргаһаниие шалгалтаар элирүүлжэ, тэрэ гарзань зэмэтэйшүүлһээ нэхэгдэжэ бусаагдаа. Тиихэдэ даажа абаһан ажалдаа харюусалга багатайгаар хандажа, мал гарзалуулха, алдаха, эд хэрэгсэл дутааха ябадал баһа нилээд гарадаг байха юм. Тэрээн бүриие шалгажа, зэмэтэниинь элирүүлхэ, гаргаһан хохидолыень бусаалгаха гээшэ арадай хинагшадай зорилго болоно. Энэ жэлэй туршада 2600 түхэригэй гарза гай элирүүлэгдээд, зэмэтэйшүүлһээ нэхэгдэн абтаа.

Манай совхозой арадай хинагшад хадаа гансахан лэ энэ мэтын дутагдалнуудтай тэмсэлгээр өөһэдынгөө ажал ябуулгые дүүргэнэ бэшэ. Ажахынгаа хүдэлмэриин эгээл харюусалгатай хаһада—малай түл абалгын, хабарай тарилгын, үбһэ таряа хуряалгын үедэ арадай хинагшад өөһэдынгөө хүдэлмэриие тусхай түсэбтэйгээр зохёоно. Тиихэдээ ажалай али нэгэн дутагдалтай тэмсэхэһээ гадна, тиимэ дутагдал гаргуулха шалтагааниие усадхаха тушаа онсо анхарал хандуулнабди.

Ниитын хэрэгэй түлөө бидэнэй оролдолго нютагай зоной зүгһөө һайшаагдана, дэмжэгдэнэ.

Арадай хинагшадай эдэбхитэй ажаллаһанай ашаар ажахы дээрэмнай гарадаг дутагдалнууд урда жэлэйхиһээ үсөөрөө. Ажалшан бүхэн өөһэдынгөө хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандадаг боложо байнхай. Тиигэбэшье, манай хүдэлмэридэ дутагдалгүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Мүнөө арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүдэй һунгалта ойртожо байна. Арадай хинагшад ажал ябуулга тухайгаа тоосохо болоно. Саашадаа улам һайнаар ажаллажа шадаха, олоной хэрэгтэ урагшатай, эдэбхи үүсхэл ехэтэй хүнүүдээр арадай хиналтын бүлэг, постнуудай байгуулагдахань лабтай.

Ш. ЦЫБЕНОВ,
Хяагтын аймагай Алтайн совхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ.

ҺАРЫНГАА ТҮСЭБ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

— Энэ жэлэйнгээ гурбадахи кварталай түсэбые манай магазин 112 процент дүүргээ һэн. Ноябрь һарынгаа түсэб 20-до дүүргээбди. 47 мянган түхэригтэй эдеэ хоолой зүйлнүүд худалдагдаа. Манай коллектив жэлэйнгээ түсэб декабриин 15-да дүүргэхэ уялга абаһан юм. Энэ үгэдөө хүрэхэбди,—гэжэ бидэндэ Бабушкин үйлсөөр оршодог эдеэ хоолой 88-дахи магазиниие даагша нүхэр Мария Семеновна Таракановская хөөрэбэ.

Һонирхоходомнай тус магазин һараһаа һарада түсэбөө дүүргэдэг байба. Худалдаг наймаашадынь «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн үндэр нэрэ зэргын түлөө бултадаа тэмсэнэ.

Тиигэншьегүй аргагүй хэбартэй. Юуб гэхэдэ, энэ магазинда урдахи зорилгоео һайн мэдэхэ, оролдолго ехэтэй, хүн зоной эрилтые хүсэдөөр хангахын түлөө тэмсэдэг нүхэд сугларшоо. Гадна тэдэ хоорондоо ехэ эбтэйнүүд. «Нэгэн бултанай, булта нэгэнэйнгээ түлөө» гэһэн эрмэлзэлээр бүхы ажабайдалаа, ажал хүдэлмэриеэ эмхидхэдэг байна. Жэшээ болгон иимэ нэгэ баримта дурдая. Хабар кондитерска таһагай наймаалагша Маша Овчинниковагай эжынь хүндөөр үбшэлжэ, ажалһаа удаанаар һаатаха болобо ха. Орондомни ондоо хүниие худэлгэгты гэжэ тэрэнэй нүхэдөө гүйгаашье һаань, тэдэнь ажалыень өөһэдөө үргэлжэлүүлһэн байна, тиигэжэ нүхэрэйнгөө салингые Машадаа үлөөлгөө. Энээнэйнь ашаар тэрэ эжыгээ һайнаар хаража, хүл дээрэнь гаргаһан байна.

— Аяар Свердловско областьһоо түрэлхидһөө холо эжытэеэ зөөжэ ерэһэн намда нүхэдни тиигэжэ аргагүй ехээр туһалаа һэн. Бидэ бултадаа нэгэ нэгэнэйнгээ түлөө һанаагаа зободогбди даа. Коллективнай бидэндээ хоёрдохи бүлэмнай шэнги һанагдадаг бшуу,—гэжэ Маша хөөрэнэ.

Иимэнүүд жэшээнүүдые тус магазинай ажабайдалһаа олые дурдажа болохо юм.

Зүгөөр эгээл һониниинь тэдэнэй ажал хүдэлмэридөө хандадаг ёһо заншалынь, түрүү дүй дүршэл хэрэглэдэг ба магазинайнгаа хүдэлмэридэ олониитые хабаадуулдаг гуримынь юм.

— Бидэ түбхын түрүүн хүнүүд магазинай түлөө бэшэ, харин магазин хүн зоной аша туһада байдаг, тиимэһээ бүхы хүдэлмэримнай тэдээндэ зорюулагдаха ёһотой. Наймаалагша бүхэн зоной эрилтые дүүрэнээр хангахын түлөө оролдохо. Тэрээнһээ ондоо эрмэлзэл, һанал бодол байха ёһогүй гэжэ олоороо хэлсээ һэмди,—гээд, Мария Семеновна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ:— Заримдаа өөһэдөөшье ондоо магазинуудһаа ябажа хэрэгтэй юумэ абадагбди. Тиихэдэмнай наймаалагшын дээрэлхүү зан гаргахада, бүдүүлигээр хандахада, асуудалдаш ойлгосотой харюу хэлэжэ үгэхэгүйдэнь ехэ муу байдаг. Бүхы наймаалагшад иимэ бэшэ ааб даа. Тэдэнэй дунда ёһо түшүүлээшэд ябана ха юм. Бидэ тиимэл бү байя гэлсэдэгбди...

Иимэ хадань лэ тус магазинда хүн зон орохо дуратай ха гэжэ бидэшье ойлгоо һэмди. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэниие тойроод «Дом торговли», мяханай, хилээмэнэй, һүнэй, эдеэ хоолой 89-дэхи магазин оршодог. Тэдэнһээ бултанһаань багахан аад, энэ магазин оройдоо үрдигдэдэггүй, хүн зоноор хододоо олон байдаг.

Магазин өөрын эдэбхитэдтэй. Тэдэнэйнгээ дундаһаа магазинайнгаа Соведые һунганхай юм. Соведэй зүблөөн гурба һарада нэгэ удаа заабол боложо үнгэрдэг. Худалдаа наймаанай шухала асуудалнууд зүбшэгдэхэһөө гадна, хүн зоной һанамжа, дурадхалнууд харагдадаг, аргатайнь шиидхэгдэхээр хараалагдажа, аргагүйнь бүри саашаа, Улаан-Үдэ хотын эдеэ хоолой наймаанай (горпищеторг) правлени хүрэтэр мэдээсэгдэдэг байна. Иигэжэ 88-дахи магазинайхид ажал хүдэлмэридөө олониитые хабаадуулдаг.

Иимэ коллективэй һарынгаа түсэбые саг үргэлжэ болзорһоонь урид дүүргэжэ ябахань гайхалтайшье бэшэл даа. Тэдэнэртэ, илангаяа ажалайнь түрүүшүүл болохо наймаалагшад М. Овчинникова, Т. Бурлакова, Л. Самбаева, З. Бобылева гэгшэдтэ амжалта хүсэн, Улаан-Үдын эдеэ хоолой магазинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй тугые саашадаашье дээрэ үргэн дабшахыень найдая.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.
Улаан-Үдэ.

ВЛАДИВОСТОК. СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнын эрдэмэй түбэй академгородогто химиин институдай шэнэ байшаглалгада үгтөө. Олон тоото лабораторнуудынь һайнаар [эмхи]дэгдэн таһалганууд соо байрлана. [...]лайн уһанай химиин лаборатори институдай түрүү лабораторидай нэгэн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лабораториин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд химиин [ухаанай] кандидат В. И. Голованов, шэнжэлэгшэ И. Г. Доброва туршалга хэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

НОМ УНШАГШАД

Шэнэ танилнууд тухай найруулгануудһаа

Хүдөөгэй юрын лэ библиотека. Шэнэ клубай нэгэ таһалга соо байражаһан. Библиотекэдэ тусхайлжа бариһаншье таһалга бэшэ хэбэртэй. Номуудай тагуудай байха—хадагаламжын тусхай газаршье үгы. Баруун Гутай ородоороо Новосретинскэ һууринай библиотекэ иимэ. Теэд эндэ ороходо, һүрхэй зохидхон, урин зулгытаар зониие урижа байһан мэтэ байха юм.

Нээмэл партийна суглаанай болохын урда тээ Бэшүүрэй совхозой партийна комитедэй секретарь Н. Ф. Афанасьевтай эндэ орообди. Хэдэ хэдэн хүнүүд газетэ, журналнуудые уншажа һуунад. Стенд, выставкэнүүдые хараха зуурамни, залуу басагад ерээд лэ, номуудаа һэлгүүлээд лэ гарана, зариманиинь номой тагуудай хоорондуур шургашанхай, гүбэр-шэбэр гэлдэнэ, ярилдана. Библиотекариинь нэгэ столой саана һууна.

Номой выставкэнүүд, уряа лозунгнууд, стендүүд. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые уншагты, шудалагты, бодотоор бэелүүлэгты гэһэн выставкэдэнь номууд, брошюранууд табяатай. Уряадань гол шухала тоонууд зурагглан бэшэгдэнхэй. Юһэдэхи табан жэлдэ Буряад ороной ажалшадай бүтээхэ тоонууд гоёор бэшэгдэһэн байна.

Октябриин революцида хабаадаһан эхэнэрнүүдэй выставкэ яһалашье һонирхолтой, хүнэй анхарал татамаар. Гайхамшаг хубисхалша, үнэхөөрөө оюун бэлигтэй, партиин үмэнэ ехэ аша габьяатай эхэнэрнүүдэй зурагуудтай, хүн бүхэнэй доро хуряангы тайлбаритай энэ выставкэ харахадаа, зон һонирхохо ёһотой гэжэ би һанаа һэм.

Атеизмын булан түхеэрэгдэнхэй. Шажан мүргэл тухайда А. М. Горькиин хэлэһэн үгэнүүд һүрөөтэй хүсэтэйгөөр харагдаха юм. Мүн шажан тухайда, тэрэнэй албатан тухайда арадай аман үгэ—шорон хурса найруулганууд зорилгоёо һайса дүүргэжэ шадаха гэжэ харахаар.

Некрасов—ород ороной агуу поэт. Байгша оной декабриин 10-да Некрасовай түрэһөөр 150 жэлэй ой гүйсэхэнь гэһэн гаршаг уншанабди. Тагууд дээгүүр миин ябталаатай номууд гэжэ үгы, хуу гаршагтайнууд (гэр бүлынхидтэ, революциин урда тээхи уран зохёолой номууд гэхэ мэтэ). ехэ хананхатайгаар, жэншэдгүйгөөр түхеэрэгдэһэн, хэһэн юумэндэ дуратай хүнэй гар гэжэ харааб.

Хоёрдохёор, һонор шэхэтэй, хурса харасатай хүнэй гар танигдана. Энээниие батадхахын тулада нэгэл жэшээ дурдая. Социалис мүрысөөн тухайда багахан стенд хэһэн бэеэрээ тэндэнь «Манай түрүүшүүл» гэжэ гаршагтай конверт хээд, зосөонь түрүү хүнүүдээ бэшээд хэнхэй.

Эрдэм ухаанай эрдэни зэндэмэни дэлгэрүүлэгшэ энэ хэн гээшэб гэхэдэ, Екатерина Полуэктовна Савельева, библиотекын дунда эрдэмтэй, хүдэлжэ байгаад, һуража гараһан, дунда наһанай эхэнэр. Өөрынь хэлэһые шагная:

Е. П. Савельева: 11 жэлдэ библиотекэдэ хүдэлнэб. Түрүүн тусхай эрдэмгүй ажаллагша һэм. Теэд мүнөөнэй сагай эрилтэ улам ехэл боложо байна, тусхай эрдэмгүй хүдэлхын аргагүй. Тиимэ хадань хүдэлжэ байгаад һураа боложо гараа агшаб. Номнай үсөөн даа. Оройдоол 5900 номтойбди. Тэрэнэймнай олонхинь хуушараа юм аабза. Мүнгэн багаар үгтэнэ. Илангаяа ухибүүдэй ном үсөөн, бедаа байна. Эдэмнай ном ехэ уншадаг улад ха юм даа. Хамтадаа табан зуугаад уншагшадтайбди. Нүүдэл библиотекэдэмнай 50-60 уншагшад байха.

Библиотекэеэл һайн, олон, һонин номуудтай болгоһойб гэжэ хүсэдэг энэ хүнэй сэдьхэл дүүрэн бэшэ гэжэ хөөрөөн дээрэһээнь ойлгоном. Нээрээшье, заримдаа гамнахагүй, химгадахагүй газарта мүнгэ табихагүй ушар үлүүсэ үзэгдэдэг гээшэ ха даа гэжэ бодоном. Юрэдөө, һайнаар хүдэлдэг библиотекэдэ (хэдэн олон газарта хаалтатайнууд байдаг гээшэб) ном абажа үгөө һаа, һайн үрэһэн зоной сэдьхэлдэ таригдаха байһаниинь дамжаггүй. Үнгэрхэдөө энэ библиотекэдэ газетэ, журнал захиха мүнгыень таһа хаһажархиһан байба. Шэбэртын сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Улзытуевтай энээн тухайда хөөрэлдэхэдэмни, райфо мүнгыемнай хаһаа гэжэ харюусаба.

Суглаанай һүүлээр харанхы үйлсөөр парткомой секретарьтай алхалалданабди. Эндэ хөөрэлдэһэн асуудалнууд толгой соом ороно. Тиигэбэшье һаа, миниин шэнэ танил — библиотекарь толгойем эзэлнэ.

— Яһала бараг библиотекэ байна,—гээд парткомой секретарьта хэлэнэб.

— Тиимэ, ехэ оролдосотой хүн, даалгабари үгөө һаашни, унтаха нойргүйгөөр хэхэ. Малай гүүртэ, отарануудаар ябажа, зураглаһан зүйлнүүдые хэдэг хүмнай энэ гээшэ,— гэжэ Н. Ф. Афанасьев яриба.

Д. ЖУГДУРОВА.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕЛЕГАЦИ ПЕКИН ЕРЭЭ

ПЕКИН. (ТАСС). ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын премьер-министр Вам Ван Донг түрүүтэй Вьетнамай партийно-правительственна делегаци КПК-гай ЦК-гай ба КНР-эй правительствын уряалаар Пекин ерээ. Тус делегациие КПК-гай ЦК-гай Политбюрогой саг үргэлжын комитедэй гэшүүн, КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай ба бусад тушаалтад угтаба.

Вьетнам айлшадай хүндэлэлдэ зорюулан эмхидхэгдэһэн уулзалга дээрэ Чжоу Энь-лай ба Вам Ван Донг үгэнүүдые хэлээ. Индохитадта эсэргүү США-гай империалистнуудай ээрхэг түримхэй түсэбүүд ба ябуулгануудые Вьетнамай делегациин толгойлогшо элишэлбэ. Вьетнам арад бата тэсэбэри, эрэлхэг зориг гарган, үүсхэлээ алдангүй байжа, сэрэгэй, политическэ, дипломатическа фронтнууд дээрэ түгэс илалта туйлаха хүрэтэрөө тэмсэжэ үргэлжэлхэ, тэрэнээ бүри шангадхахаар шиидэнхэй гэжэ Вам Ван Донг мэдүүлээ.

Вьетнам арадта Советскэ Союзай, бусад аха дүү социалис оронуудай зүгһөө, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй зүгһөө үзүүлжэ байгаа ехэ, тон шухала дэмжэлгэ болон туһаламжые Вам Ван Донг баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ.

...РУУНАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

[...]ААР ЗАҺАГДАҺАН КЛУБ

[«По]беда» колхоз гушаад ондо [...]һан хуушан клубтай юм [...] һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнь [...]жо, бүри задагайршаһан [...].

[Сом]оной Соведэй түрүүлэгшэ [...] Бальжанов эдэбхи гаргаһан [п]енсионер үбгэд, юһэдэхи [...] һурагшад болон дархашье ударидан, клубтаа ехэ [...]һабари хүүлэбэ. Тиигэжэ [...] газаа, досоогүй хуушан [...] оруулагдаһан, шэнэлүүлэгдэ[һэ]н байна.

[...] үедэ хүгшэн, залуугүй [...]баяртайнууд клубтаа сугларжа элидхэл шагнана, кино харана, түгэлдэр үгэ юрөөн хэлэжэ, хоёр талаһаа сугларһан түрэлхидые баярлуулаа.

ХАТУУ ШҮҮМЖЭЛЭЛ

Үльдэргын сомоной Соведэй ээлжээтэ сесси болобо. Малай үбэлжэлгэдэ «Коммунизм» колхозой хэр зэргэ бэлдэжэ байһан тухай депутат, колхозой зоотехник Бальжинимаевай элидхэлые нютагай соведэй депутадууд шагнаа. Тус колхозой үбэлжэлгэдөө ехэ дутагдалтайгаар бэлдэһые депутадууд тодоруулаа. Һолоомон муугаар сутлуулагдаа, үбһөө малда эдюулһэншье малшад бии. Малай олон байра задагай зайдан байһаар. Дулаан, ута намарай болобошье, һүн багаар һаагдана. Гүрэндэ һү тушааха түсэбөө дүүргэхэ тухай бодото тэмсэл ябуулагдаагүй гэжэ үгэ хэлэһэн хүнүүд шүүмжэлбэ.

ШЭНЭ МАГАЗИН

[«Ко]ммунизм» колхоздо шэнэ [...] нээгдэһэн. Һаяар эд барааа [х]удалдаха һаруул уужам, [...] гэрэлээр толорһон, уһаар [...]гулагдадаг магазин нээг[дэһэн] байна.

ШЭНЭ БҮЛЭ

[...]атын сельсоведэй байшан [ин]женер Булад Цыбенов врач [...] Ширимова хоёр айл болоһолол үнгэргэбэ.

[...] таһагые даагша удха

ТРАКТОР ШАН

Үльдэргын дунда һургуулиин һурагшад хабар-зундаа, намартаа хүдөө ажахын хүдэлмэридэ һайнаар ажаллажа, аймаг дотороо түрүү һуури эзэлэн, «Беларусь» трактор шанда хүртэбэ.

С. ГАРМАЕВ.

[...] болоо, «Манай журналай гол зо[рил]гоо,—гэжэ «Соёлой хубисхалай» [...] номерой түрүү бэшэг соонь хэ[лэгдэ]ээ,— удхаараа социалис, түхэл [...] национальна культурые, буряад [...] хэлэ бэшэгые, уран һайханай литературые, научно-шэнжэлгын хүдэлмэриие [...]шань хүгжөөлгэдэ, интеллигенциин [к]адрые бэлэдхэлгэдэ туһалха хэрэг [...] Хүдөөгэй партийна, советскэ ба [...] хүдэлмэрилэгшэдтэ, коммунистнуудта, комсомолшуудта болон хүдөөгэй [...]хитэдтэ зорюулһан эдэ журнал[...] эмхидхэлгэ хадаа буряад хэлэн [...]радаг хэблэлые бүри олошоруулһан [...]ан байна.

[...] автономито республикын эм[хидхэгд]эһэнһээ хойшо үнгэрһэн табан жэ[лэй ту]ршада Коммунис партиин Цент[ральна] комитедэй саг үргэлжын анхарал[...]ын ашаар Буряад орондомнай арад [...] үндэһэн хэлэн дээрэ гарадаг [...]-советскэ хэблэл үргэнөөр хүгжэн [...] байна. Ород, буряад хэлэн дээрэ [...] республиканска газетэнүүд болон [...]д партиин областной комитедэй [...] туһалагшад, марксизм-ленинизм[...] [про]летариадай интернационализмын [...]олоор ажалшадые хүмүүжүүлхэ [...] зэбсэгынь боложо шадаһан бай[на]. Буряадай партийна организациие [авт]ономито республикые эмхидхэ[...]аар бүри хүгжөөхэ, хүдэлмэри[...] [...]ряашадые социализм байгуулгада [э]дэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэ нютагай хэблэл тон ехэ үүргэ дүүргээ.

Республикаяа социалис ёһоор шэнэдхэн хубилалгын түрүүшын жэлнүүдтэ хэблэлэй шэнэ органууд бүришье олон болоо. ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обком «Хүдөөгэй коммунист», «Ленинэй һургаал», «Ленинэй зам», уран зохёолшод «Тэмсэлэй шэмэг», гэгээрэлэй арадай комиссариат «Буряадай гэгээрэл», «Эдир габшагайшуул» гэһэн журналнуудые гаргадаг һэн.

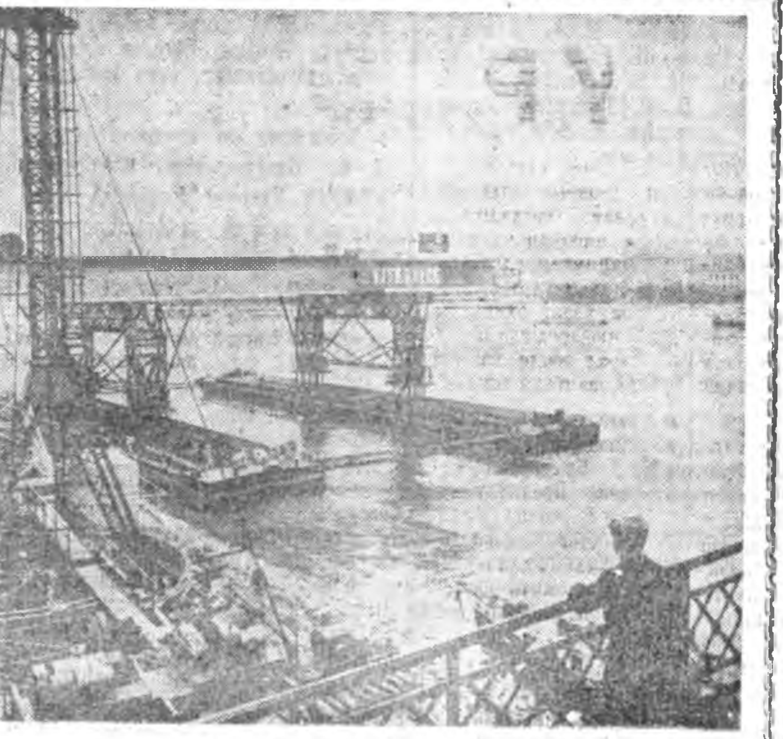
Мүн 1930 оной хабар республика доторнай түрүүшын аймагай газетэнүүд байгуулагдаа һэн. Март һарада «Баргузинская правда», апрельдэ—«Хамтын ажалша» (ВКП(б)-гэй Агын айкомой орган) газетэнүүд гарадаг болоо. Удаань Хяагтын «Ударник», «Аларский колхозник», «Улаан Сэлэнгэ» болон бусад аймагай газетэнүүд эмхидхэгдэһэн байгаа. Ород хэлэн дээрэ гарадаг газетэнүүдтэ буряадаар бэшэһэн статьянууд саг үргэлжэ толилогдодог һэн. Аймагай газетэнүүдэй бии болохо үеэр совхозууд болон МТС-үүдэй буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэмэл олон тиражтай газетэнүүд гаража эхилээ. Жэшээнь, Яруунын совхоз «Мяхан ба һүн» гэһэн газетые хэдэн жэлдэ гаргаа. Иигэжэ социалис индустри байгуулгын, хүдөө ажахые хамтаран нэгэдүүлгын түрүүшын жэлнүүдтэ манай республикада буряад хэлэн дээрэ республикын ниитэ-политическэ, залуушуулай, хүүгэдэй газетэнүүд болон журналнууд, тэрэшэлэн аймагай олон хэһэгээр гарадаг газетэнүүд бүришье олоор эмхидхэгдэһэн байна.

Гансахан газетэ болон журналнуудай тоо олошороо бэшэ, харин тэдэнэрэй удха шанарынь, арад зондо үзүүлдэг аша нүлөөнь бүри урган хүгжэһэн, һайжарһан байна. 1933 ондо республика доторнай хоёр хэлэн дээрэ 18 газетэнүүд, 6 журналнууд гарадаг байгаа. «Бурят-Монгольская правда» 14000 мянган, «Буряад-Монголой үнэн» — 6000, 11 аймагай газетэнүүд 16000 хэһэг тиражтайгаар нэгэ доро хэблэгдэдэг һэн.

Мүн 1933 ондо буряад хэлэн дээрэ В. И. Ленинэй «Детская болезнь левизны в коммунизме», «Карл Марксын һургаалай түүхэтэ хуби заяан», «Карл Маркс» гэһэн зохёолнууд тус бүридөө 10 мянган тиражтайгаар хэблэгдэһэн байгаа. Удаань В. И. Ленинэй зохёолнуудай зургаан боти (шеститомник) ном буряад хэлэн дээрэ гараа. Тэрээнһээ гадна, Буряадай гүрэнэй хэблэл ородой болон совет литературын классигуудай зохёолнуудые олоор гаргадаг болоһон юм.

Буряад хэлэн дээрэ эгээн түрүүлэн гараһан «Шэнэ байдал» гэжэ революционно газетэһээ эхилэн урғаһан республикымнай партийно-советскэ хэблэл манай орон дотор социализмын үндэһэ һуури байгуулгын жэлнүүдтэ улам хүгжэн бадарна. Буряад арадай түрэлхи хэлэн дээрэ хэблэл хүгжөөхэ хэрэгтэ республиканска партийна газетэ — «Буряад үнэн» тон ехэ үүргэ нүлөө үзүүлһэн байха юм.

Б. ДОНДОКОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ЧССР. Братиславын райондо Дунай мүрэн дээгүүр шэнэ хүүргын барилга эхилээ. Советскэ Союзда хэгдэһэн хүсэтэ кранай ашаар мантан томо тулганууд эндэ табигдаа. 500-гаад метр утатай, 21 метр үргэнтэй энэ хүүргэ гагнагдан хэгдэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүүргэ баригдажа байна. ЧТК—ТАСС-ай фото.

ТЕАТР

„ХҮЛГӨӨТЭ ҮДЭРНҮҮД“

Бүри haяхана Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрта ерэхэдэм, премьерэдэнь орожо шадаагүйшүүл үүдэндэнь олооро сугларанхай, ерэhэн хүнүүдhээ үлүү билет hурагшалжа байбал даа. Ћая наашадаа хүнүүдэй иимэ олооро түрисэлдэжэ, шэнэ зүжэгөөр hонирхожо байhые хараагүй hэн тула ганхаха, балсахашье ушар гараа.

— Мүнөө сагай хонишод тухай домоглоhон удхатай юм ха. Авторынь өөрөө малай аргашанаар хүдэлдэг юм гэлсэнэ, — гэжэ нэгэ залуухан басаганай мэдүүлхэдэ, тээ саанахана байhан наhатайшаг хүн тодожо абаад:

— Хари гыш... Мэдээжэ зохёолшод, драматургнууднай яагаа юм? Мүнөө сагай бодото байдалые тодо хурсаар харуулhан зүжэг бэшэжэ биранагүй алтай. Али мүнөө сагай байдалаар hонирхоногүй гү даа, жаалдамар. Үни хада болоhон үйлэ хэрэг онгилходоо бэрхэнүүд лэ гээшэ, — гэжэ дуугархадань, нилээд бодолгото болохо ушартай байгааб.

Шэнэ зүжэг, премьерэ, мүнөө сагай байдал. Харагшадай үни заяанай хэлсэдэг тон шухала темэ буряад драмын театрта одоошье морилбо гээшэ. Одоошье?.. Энэ үгэ онсо өөрын удхатай. Юуб гэхэдэ, мүнөө сагай байдалые, мүнөө үеын хүнүүдые харуулhан зүжэгүүд хурга даража тооломоор үсөөн табигдаа бшуу. Дурдаха болоо haa, В. Халматовай «Базарай бүлэ», Г. Цыреннимаевай «Чингис Саянов», Б. Галсановай «Этигэл» гэжэ зүжэгүүд мүн. Ушар тиимэhээ Д. Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүд» гэжэ зүжэг үни хада хүлеэгдэhэн шуу.

Мүнөө сагай хонишодой байдал харуулагдана. Энэ тон шухала темые тайлбарилан шиидхэхэнь бэрхэ юм бэзэ. Автор өөрөө хүдөө ажахын мэргэжэлтэ байhан тула темэеэ hайса мэдэжэ, тиимэhээ өөрын хараа шэглэлтэйгээр шиидхэхые оролдоно. Нилээд олон шухала асуудалнууд гарана.

Хүдөө ажахын институт дүүргэhэн, малай аргашанай мэргэжэлтэй болоhон Еши гэжэ залуу хүбүүн түрэл колхоздоо хүдэлхэеэ ерэнэ. Бэлигтэй бэрхэ залуу мэргэжэлтые колхозой хүтэлбэрилэгшэд хүндэтэйгөөр, этигэл найдабаритайгаар угтана, тиимэhээ малай ахамад аргашанаар хүдэлхыень табина. Абаhаар лэ иимэ харюусалгатай уялгатай болоhондоо Еши (артист М. Жапхандаев) мэгдэбэшье, бүхы бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха шадалтай байhанаа харуулна. Тиигэхын тула хонишодой этигэл найдабарида хүртэхэ, гушан жэл малай аргашанаар хүдэлhэн Гармын хуурмаг муухай ябадалые балшыса элирүүлхэ гэhэн зорилго табина. Эгээл эндэhээ зүрилдөөтэй байдал улам шангаржа, зүжэгэй саашанхи үйлэ хэрэгүүд бүришье hонирхолтой болохо юм.

Гарма (Буряадай АССР-эй арадай артист Д. Дондуков) — үнэхөөрөөшье «хүгшэн шоно». Бүхы хонишодоо гартаа баринхай, дуратай сагтаа худал хуурмаг саарhа бэшээд, колхозойнгоо хонидые али зэргээр хулгайлнаб. Хараха янзада, hөөл ноёрхуу хэбэртэй, ажахыгаа улам баян болголсожо байhан янзатай. Миинтэ зөөри соо зоргоороо умбаhан Гарма залуу мэргэжэлтын ерэхэтэй хамта, гансата хубилаад, түрүүшээр билдагуушана, тиигээд бэедээ татахые оролдоно. Теэд Еши тэрэнэй гарта орохо хүн бэшэ ха юм. Дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлэгдэhэн хадаа Гармын дутагдалые абаhаар лэ обёороод, бүхы муу юумыень балшыса элирүүлхые оролдоно.

Эндэ автор тон шухала асуудал табина. Бэлигтэй бэрхэ залуу мэргэжэлтые нэгэл тиимэ хүйтэншэгөөр угтаха, тэрээндэ найдахагүй, атаархаха ушар заримдаа гарахаа hанадаг. Ажахыгаа мүртэй hайнаар хүгжөөжэ, баян дэлгэр болгожо шадахагүй аад, хүтэлбэрилхы тушаалhаа болихо дурагүй, тэрэнэй түлөө аhан шадалаараа тэмсэдэг хүнүүд дайралдадаг хаш даа. Эгээл тиимэрхүү хүнүүдэй нэгэн Гарма болоно гээшэ. Бэеэ хамгаалхын тула Гарма оройдоо юушье хайрланагүй. Ямаршье гэмгүй хүниие шал худалаар харлаад, түрмэдэ оруулхадаашье сэдьхэлээ зобоногүй. Тиимэhээ хорхойдоо хориггүй сэхэ зантай, гэнэн хонгор аашатай Загал гэгшые үгэ хүүртээ оруулаад, адуулжа байдаг хониднооонь саг үргэлжэ хүртэлсэнэ, городой дэлгүүртэ асаржа наймаална.

Загал (артист В. Кондратьев) тад буруу юумэ хэжэ байhанаа hүүлдэнь мэдэрбэшье, мэхэшэ Гармын hабарhaa гараха шадалгүйдөө сэдьхэлээ зобоно, өөрыгөө зэмэлнэ. Зүгөөр Загалай түхэл шэнжые тодо хурсаар гаргахань нилээд хүшэр гээшэ. Ушар юуб гэхэдэ, энэ хонишон ушаргүй залхуу, ажабайдал hайса мэдэхэгүй хүн болоно. Тиимэhээ Гармын үгэ хүүртэ бэлэхэнээр ороод, уршагта муухай хойшолон тухай огтошье бодоногүй. Мэхэшэ, хулгайша Гарма Загалда адлирхуу гэнэн хонгор сэдьхэлтэй залуу хонишодые тад буруу харгыда оруулжа, ниитын зөөриhөө hуулижа байхыень тухирна гээшэ. Малай аргашанай үгэhөө гараха аргагүй сэдьхэлээ зобохо, тулгардаха, хамаагүйгөөр хандаха ушар гарана.

Артист В. Кондратьев мэгдэжэ огтошье хашхарнагүй, үнөөхил дуугай аалин зантай буряад хүбүүнэй түхэл шэнжые тодо хурсаар харуулхые оролдоно. Имагтал урагшаа тэгүүлhэн, hайхан сэдьхэлтэй, зоримгой нэтэрүү зантай Сэндүүгэй хүмүүжүүлхы нүлөө яахын аргагүй бии. Комсомолой гэшүүн Сэндүү (артистка Д. Сангажапова) болбол мүнөө үеын залуушуулай эгээл hайн hайхан талые халан абажа шадаа. Бэеынь хүдэлсэ, ухаатай хурса хараса, хөөрэлдэжэ байха маягынь энээнииень эли бодо гэршэлнэ.

Ешиин эсэгэ Сэндүүгэй эсэгэдэ үни хада, үхибүүдэйнгээ үшөө жаахан байхада хадаг табиhан байна. Инаг дуран, гэр бүлэ гэхэ мэтын шухала асуудал имагтал урданайхяар, барга бүдүүлигээр ойлгодог Жалсан хонишон (Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Аюшин) эгээл эндэ хатуу шанга харюу абана. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, хонин hүрэгөө олошоруулхые эрмэлзэдэгшье haa, харин үе сагай жама ёhые, асари ехэ хубилалтые мүнөө болотор мэдэрээгүй, үнөөхил урданайхяараал хэмжүүрдэжэ байhаниинь гайхалтай. Харин хани нүхэрынь, Эржэн хүгшөөдэй (артистка С. Уладаева) үбгэнhөөнь hураггүй hүбэлгэн ухаансар, бодото байдалые тон зүб ойлгоно янзатай.

Шухалань гэхэдэ, холын хүдөө нютагуудаар хирэ хирэ болоод лэ дайралдахаа hанадаг хуушанай ёho заншалые автор эрид шууд шүүмжэлхэhээ гадна, зүжэгөө интернациональна удхатай болгоно ха юм. Тыг-Ома (артистка Г. Жапхандаева) гэжэ тува басагаар бэри хэжэ амжана.

Дээрэ дурсагдаhан үйлэ зүжэгэй зүрилдөөе бүри шангадхана, харахада hонирхолтой болгоно. Энэ талаар Дымагай — Буряадай АССР-эй габьяата артистка Д. Чимитовагай наадаhые онсо тэмдэглэмээр. Дымаа болбол бригадын контородо шорой хамагшаар хүдэлнэ. Хэзээдэшье хада шэхээ hула табинхай, хоб хошоо тараажа, ямаршьегүй сэбэр хүнүүдые хэрэлдүүлжэ байдаг хүн одоол Дымаа гээшэ. Энэ эхэнэр Гармын нүлөөндэ оронхой, үлүү зөөри hугалжа hаланагүй. Энеэхээршье, хайрлахааршье. Юундэ? Юундэб гэхэдэ, бүхы наhандаа ганса бэедээ зорюулжа, дэн лэ хүнгэхэнөөр, мэхэтэйхэнээр ябаhые оролдоно. Тиимэhээ олонхи ушарта өөдэгүй байдалда орожо, энеэдэ наада гаргажа, харагшадые хүлгүүлнэ. Шог ёгто зүйлнүүдыень онсолон тэмдэглэхэдээ, артистка илангаяа шадамар байhанаа харуулаа. Залуушуулай инаг дуранда хамаархаад гарахадаашье, сэдьхэлээ зобоногүй, аягүйрхэнэшьегүй.

Колхоздоо түрүү гэжэ тоотой Булхар хонишон (артист Ф. Иннокентьев) онсо өөрын маягтай, үнэхөөрөөшье эндэ, тэндэ тэбдэжэл ябадаг ха. Хараха янзада энэ хонишон сагаан сэдьхэлтэй, гэнэн хонгор аашатай. Нэгэ заахан юумэнэй болохотой хамта мэгдэхэ, сэдьхэлээ зобохо ушартай болоно. Артист Ф. Иннокентьев олон юумэ шашанагүй, тиигэбэшье бүхы ролёо шогой маягтайгаар гүйсэдхэжэ, хүнүүдые нилээд баясуулжа шадана. Энэ талаар Норпол хонишониие—артист Ц. Цырендоржиевые hайшаалтай. Ћүбэлгэн ухаансар, ямаршье бэрхэшээлhээ гараха шадалтай хонишон гээшэ. Тиигэбэшье «хүлгөөтэ» арсалдаанай хажуу тээ байнагүй, шадал зэргээрээ оролсожо, муу юумэ элирүүлэлсэнэ. Хадхуу үгэ хажуу талаhаа хаяад, шэмээгүйхэн байхыень харахадаа, нилээд бодолгото болохо ушар гарана.

Комплексно бригадын бригадир Дарма— Буряадай АССР-эй габьяата артист Д. Пурбуев үзэгдэл бүхэндэ гарадагшьегүй haa, хүтэлбэрилэгшын образ харуулжа шадаа. Шухала асуудалнуудые гансаараа шиидхэнэгүй, харин олоной хабаадалгатайгаар шиидхэхые оролдоно. Эндэ нэгэ асуудал гарана. Хэрбээ Еши хүбүүнэй холын городhоо ерээгүй haa, Гармын харата муухай ааша тухай Дарма мэдэхэгүй, үнөөхи худал хуурмаг саарhандань үнэншэhэн зандаа ябахал байгаа хаш.

«Хүлгөөтэ үдэрнүүд» гэжэ зүжэг доторoo Д. Дылгыров мүнөө сагай хонишодой байдал тон зүбөөр харуулжа шадаа. Буряадай АССР-эй габьяата артист Д. Д. Жалсараев энэ зүжэгые олонхи ушарта шог ёгто маягтайгаар найруулан табижа, хараха янзада ульгам ходорхой, энеэдэтэй болгоо. Эндэ гансашье энеэдэhэтэй хүлгөөн бэшэ, харин хонишодой ажабайдал, тэдэнэй абари зан, hанал эрмэлзэл; эгээл эндэhээ эхитэй тон шухала асуудалнууд харуулагдана гээшэ. Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Б. Чернутов зүжэгэй гол түлэб удхые тон зүбөөр ойлгожо, хужарлан харамаар шэмэглэн гоёожо шадаа.

М. ОСОДОЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Д. Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүд» гэжэ зүжэгhөө гурбан үзэгдэл харуулагдана.

К. МУНКУЕВАЙ фото.

Аха дүү Монгол оронhoo ерэhэн бэшэг

МОНГОЛОЙ НАУКАНУУДАЙ ЭМХИНҮҮДЭЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛ ГҮЙСЭБЭ

МНР-тэ Наукануудай академиин байгуулагдаhaар 50 жэл болобо. Анхан 1921 оной ноябриин 19-дэ Монголой эрдэм шэнжэлгын анханай эмхи—**Судар Бэшэгэй хүреэлэн** байгуулагдажа, удаань 1930 ондо тэрэ эмхинь **Шэнжэлхэ Ухаанай Хүреэлэн,** 1957 онhoo хойшо **Шэнжэлхэ Ухаан, Дээдэ Болбосоролой Хүреэлэн** гэжэ нэрлэhэнээ, 1961 ондо Наукануудай академи болгогдоhон түүхэтэй.

Мүнөө Наукануудай академиин харьяанда хэлэ, түүхэ, биологи, географи, геологи, хими, физикын долоон институт, мэдээсэлэй таhаг, зохёон бүтээхэ тобшоо (бюро), МНР-эй гүрөнэй библиотекэ, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри хэблэхэ үйлэдбэри болон бусад бии.

Үнгэрhэн 50 жэлэй үе соо Монголой эрдэм шэнжэлгын кадрнуудай тоо 31,4 дахин олон болоо. 1921 ондо Монголдо эрдэмэй зэргэтэй хүн оройдоо үгы байгаа. Мүнөө Монголдо эрдэмэй зэргэтэй 341 хүн тоологдоно.

Эрдэм шэнжэлгын ажалые МНР-эй Наукануудай академиин харьяата институдhaa гадна, министерствэнүүд, мүн МНР-эй гүрэнэй университет болон институдта хэгдэнэ.

Наукануудай академи болон эрдэм шэнжэлгын бусад организацинууд илангаяа hүүлэй арбан жэл соо улам ехээр урган хүгжэжэ, хэhэн ажал бүтээлынь арьбан ехэ, шанар hайнтай болоhон байха юм. Жэшээлхэдэ, Наукануудай академиие байгуулhан үе—1961 ондо эрдэмэй зэргэтэй 140 шахуу хүнтэй байhан haa, мүнөө эрдэмэй мянга гаран хүдэлмэрилэгшэдтэй боложо, урган хүгжэhэн байна. Мүнөө аспирантурада 130, докторой нэрэ зэргэ хамгаалха 40-өөд хүн hуража байна.

МНР-тэ эрдэм шэнжэлгын эмхиин байгуулагдаhaар 50 жэлэй ойн баярай ехэ суглаан Улаан-Баатар хотодохи гүрэнэй оперо ба баледэй театрта ноябриин 18-да болоо. МНРП-гэй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Ю. Цеденбал түрүүтэй Монголой Арадай Республикын партийно-правительственна хүтэлбэрилэгшэд, мүн энэ ехэ суглаанда уригдаhан гадаадын оронуудай Наукануудай академиин түлөөлэгшэд баярай суглаанай президиумдэ hуугаа.

Наукануудай академиин 50 жэлэй ойн ехэ суглаанай элидхэл МНР-эй Наукануудай академиин президент, академик Б. Шир[...] дэв хэhэн байна. Мүн тус суглаан дээрэ, Монголдо эрдэм шэнжэлгын эмхинүүдэй байгуулагдаhaн 50 жэлэй ойн баярта уригдаж ерэhэн гадаадын түлөөлэгшэд СССР-эй Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн, академик П. Н. Поспелов, Болгариин Арадай Республикын Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн академик Д. Велев, ГДР-эй Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн, профессор Браунреут[...], Венгриин Арадай Республикын Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн, академик Д. Сиге[...], Польшын Арадай Республикын Наукануудай академиин президиумэй гэшүүн, академик Б. Д[...]жанский болон бусад амаршалгын үгэ хэлэhэн байна.

Б. ЦЭРЭНДАШ[...]

ХИЛЫН саанаhaa — РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ХААНА ЮУН БОЛОНОБ

Бүхы арад зоной аша туhада

ВАРШАВА. (ТАСС). ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич ПОРП-ын Зеленогурска воеводско эмхиин конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ. бүхы партиин ба бүхы арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаhан, Польшые хүгжөөхэ хараа бодолой зүб байhыень партийна конференцинүүд, съездын урда тээхи дискуссинүүд элирхэйлэн харуулаа гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ хараа бодол хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай хүсэл эрмэлзэлдэ харюусана, Польшын хурдан түргэн хүгжэлтэ, Национальна доходой ургалта, хүн зоной ажабайдалай хэрэглэмжэ таhалгаряагүй hайжаруулха хэрэг хангана гэжэ нүхэр Ярошевич мэдүүлбэ.

ФКП-гэй национальна конференци

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин Коммунис партиин национальна конференци Парижай оршондохи Сент-Уэн хотодо хоёр үдэрэй турша соо болоод, ноябриин 21-дэ тараа. Конференциин хүдэлмэридэ 1200 гаран делегат хабаадаба.

«Предприятинууд дээрэ партиин ябуулха суртал бодолой, политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэри» гэhэн асуудалаар ФКП-гэй Политбюрогой гэшүүн, ФКП-гэй ЦК-гай секретарь Андре Вьеге делегадуудай үмэнэ элидхэл хээ.

Үгэ хэлэлгын дүүрэhэнэй hүүлээр, ФКП-гэй Генеральна секретариин орлогшо Жорж Марше конференци дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэжэ, ороной дотоодын-политическэ байдалые шэнжэлбэ.

ФКП-гэй национальна конференциин баталан абаhан тогтоол дотор: ороной предприятинуудта партиин ябуулдаг суртал бодолой, политическэ хүдэлмэриин шанар улам hайжаруулха шухала гэжэ хэлэгдэнэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин Коммунис партиин национальна конференцидэ хабаадагшад Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын баатар габьяата арадуудта материальна туhаламжа, политическэ дэмжэлгэ саг үргэлжэ бүри ехээр үзүүлхые уряалжа, оронойнгоо ажалшадта хандаба.

А. САДАДАЙ ҮГЭ

КАИР. (ТАСС). Президент А. Садат Суэцкэ каналай оршондохи сэрэгэй частьнуудай нэгэндэ ошоhон, солдадууд болон офицернүүдэй үмэнэ үгэ хэлэhэн байна. Египет hүүлэй 18 hарын турша соо Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороото байдал амгалан аргаар гуримшуулан заhаруулхын тула ехэ оролдолго гаргаа гэжэ мэдүүлбэ.

США-гай хэрэгүүдые Египедтэ эрхилхэ түлөөлэлгэтэй американ дипломат Бергус гэгшэтэй haяхан уулзааб, тиихэдээ дискусси хэхэ ушар шалтагаан мүнөө үгы байна гэжэ Холбоото Штадуудай правительствада дуулгахыень тэрэниие гуйhан байнаб гээд президент мэдээсэбэ. Ярингын байгша оной февралиин 8-най меморандумда Израилиин харюусаагүйдэнь, эзэмдэгдэhэн араб газар дайда дээрэhээ сэрэгүүдээ сүм гаргахые зүбшөөгөөгүйдэнь, юуншье тухай хөөрэлдэхын аргагүй гэжэ президент нэмэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ хабаатай асуудалнуудай политическэ талаараа шиидхэгдээгүй байхадань, уялгаяа дүүргэхэhээ ондоо юуншье Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ үлэнэгүй гэжэ А. Садат тусхайлан тэмдэглээ.

Үндэр наhатанай байдал улам муудана

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Пенсиин наhатай олохон американецууд материальна хүндэ хүшэр байдалда оронхой, hүүлшынгээ жэлнүүдтэ зободог, тулидаг ушар олон үзэгдэнэ гэжэ сенатор Метайес мэдүүлбэ. Наhажаал хүнүүдтэ хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула Балтиморто зарлагдаhан суглаан дээрэ тэрэ үгэ хэлэhэн байна.

Юумэнэй үнэ сэнгэй улам хүндэржэ, албан налогуудай ехэ боложо байhан ушар, мүнгэнэй үнын уналга гэхэ мэтэ үтэлэгшэдэй абадаг тон ахир тэдхэмжые бүри бага болгоно. «Ажамидаралай эгээн шухала хэрэглэмжэ хангаха — эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абаха, гэр байрын, илангаяа медицинскэ туhаламжын түлөө түлэхэ мүнгэн байхаяа болёо ха гээд наhажаал хүнүүд мэдэрэн гэмшэнэ» гэжэ Метайес хэлэбэ.

Сенадай зүгhөө үндэр наhатанай хэрэгүүдые шэнжэлдэг тусхай комиссиин мэдээнүүдые, Америкын үндэр наhатанай дунда үлэн хооhон ябагшадай тоо хэмжээн угаа олон болоод, «бүхы орон дотор сошордол» үүсхэдэг болоhон баримтануудые Метайес дурдаба.

Португалида хэhээлгэ мүрдэлгэ улам hүжэрэнхэй

МАДРИД. (ТАСС). Португалиин засагаархид хэhээлгэ мүрдэлгын хэрзэгы шэрүүн ябуулга дахинаа үүдхэбэ. Национальна суглаанай (парламентын) 87 депутат орон дотор онсо байдал соносхохо эрхэ правительствада олгохо тухай министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Марсел Каэтану гэгшын эрилтые хангаhан нэрэ зүүбэ. Тиин тагнуулай зургаанууд «hэжэгтэй» бүхы хүнүүдые барижа тушааха, сүүдгүйгөөр ба мүрдэлгэгүйгөөр түрмэдэ хааха хизаарлалтагүй эрхэтэй болоо.

Испаниин хэблэлэй мэдээнүүдэй ёhoор, Португалиин полици Лиссабоной үйлсэ гудамжануудта аблаа хэнэ, засагаархидта зүришэдэг олохон хүнүүдые түрмэ шоронгуудта хаана. Ороной олохон газар нютагуудта хэрзэгы шэрүүн хэhээлгэ мүрдэлгэ хэгдэжэ байна.

Патриодуудай амжалта

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). Мозамбигhaa абтаhан мэдээнүүдэй ёhoор, Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын патриодууд Португалиин колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, Тете провинцидахи түмэр харгы дээрэ зоримгой hүйдхэл хээ. Тэhэрэлгэhээ уламжалан тэндэ хэдэн вагон—дизельнэ түлишэтэй цистернэнүүд дэлбэ сохигдоhон, түмэр харгын 400 гаран метр лини hандаагдаhан байна.

Лаосой патриодуудай эрид шиидхэбэри

ХАНОЙ. (ТАСС). Хура бороо[...] таба hарын турша соо (майhаа октябрь хүрэтэр) Лаосой патриодууд, хүсэд бэшэ мэдээнэй ёhoор, дайсанай 7 мянга гаран солдадуудые, тэрэ тоодо генерал Ван Пао гэгшын «тусхай хүсэнүүд[...]» гэдэгэй 4100 солдадые, Таиландын 1200 хүлhэншэдые хү[...]hөөнь буулгаа. Эндэхи патриодууд 49 самолет ба вертолет буудажа унагааhан, сэрэгэй 25 машина hамна сохиhон, олон буу зэбсэгүүдые булаан абаhан байна.

Эдэ мэдээнүүд Лаосой Арадай-сүлөөрэлгын армиин дээдэ командованиин ноябриин 20-ой коммюнике дотор дурдагдаа. Тэрэнэй текстнь Лаосой патриотическа фронтын мэдээсэлэй бюрогоор тараагдаба.

Дайсан ехэ гээлтэ хоролтодо оробошье, хорото балмад аашанууднаа үшөө арсаадүй байна. Американ авиаци Лаосой сүлөөлэгдэhэн районуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо үргэлжэлүүлнэ. США-гай зэрлиг дээрмэшэд эгээлэй хүн зондо эсэргүү хэhээлгэ мүрдэлгын ябуулганууды хэнэ.

Дайсанай хорото муухай ябуулганудта эсэргүүсэн тэмсэхэ, тэрээндэ бүри ехэ гэмтэл хохидолнуудые ушаруулха гэжэ Лаосой патриодуудай эрид шиидхэл байhые Арадай-сүлөөлэлгын армиин дээдэ командовани тусхайлан тэмдэглэнэ.

Вашингтоной хорото балмад шэнэ ааша

Ээрхэг түримхэй этэгээдүү[...] Индохитадта эсэргүү сэрэгэй хорото балмад үшөө нэгэ ябуулга хэбэ. Американ-сайгон командованиин хилэ дээрэ олон сэрэгүүдые татаад, ноябриин 22-то Камбоджо худар дахинаа добтолон оробо. Хэдэ мянган сайгон солдадууд американ авиациин ба бронетанкова сэрэгүүдээр дэмжэгдэн Камбоджын газар дайда худар добтолон ороод, дололдохи номерой шоссейhээ хойгуур ёроной гүн руу дабшажа ябана. Халдан ороhон эдэ сэрэгүүдэй тоо саашадаа нэмэжэ болохо байна. Американ авиаци, тэрэ тоодо «В-52» гэжэ бомбардировщигууд, национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй байжа магад газарнуудта үхэлтэ ашаануудаа хаяжа, дээрмэшэдэй замые сэбэрлэхэ оролдолго гаргана.

Камбоджо худар ээрхэг түримхэйшүүлэй дахинаа добтолон ороhониинь—Индохитадтахи дай шоморооохые США оролдоно гэhэн Вашингтоной мэдүүлгэнүүдэй ямар худал байhые эли тодоор гэршэлнэ.

(ТАСС).

Агаарай дайн үргэлжэлhээр

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудай правительство Вьетнамдахи дайе «удаа дараалан шомороожо байhан» тухай мэдүүлгэнүүдээр халха хээд, Зүүн Урда Азиин арадуудта эсэргүү агаарай дайгаа үргэлжэхэ ургэлжэлhөөр гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ Корнеллскэ университедэй шэнжэлгын центрэй бүлэг мэргэжэлтэдэй бэлдэhэн элидхэлэй дурдан бэшэнэ.

ДАЙШАЛХЫ НҮХЭДЭЙ УУЛЗАЛГА

Армавир хотын хизаар ороноо шэнжэлдэг музей, городой сэрэгэй комиссариат морин сэрэгэй гвардиин 3-дахи дивизиин сэрэгшэд байhан ветерануудай слет байгша оной зун зарлаhан байгаа.

Дайнай үедэ тус дивизиин жагсаалда ябаhан тула би алар холын Краснодарай хизаарhаа урилга абажа тон ехээр баясаад, шамдуухан тиишээ мордоо hэм.

Гушан жэлэй саада тээ эмхидхэгдэhэн 50-дахи (мүнөө 3-дахи) морин сэрэгэй дивизиин мүндэлhэн газарта хүрэжэ ерэбэб. Тэрэ үе сагай юумэн түүхэ болон үнгэрhэншье haa, мүндэлhэн газартань ерээд байхада, ондоохоноор үзэгдөө hэн.

Тиихэдэ хамта ябаhан дайшалхы нүхэдтэеэ уулзажа, сэрэгшын шинель үмдөөд ябаhан үдэрнүүдээ дурсан hанаабди. Тиихэ зуураа Смоленск, Орёл, Курск, Брянск шадарай ой тайга, Москва шадархи саhалиг талануудые, Белорусси, Польшоор гаража, Эльбэ мүрэн шадар илалтын Улаан туг бодхооhомнай элихэнээр hанаанда ороо hэн.

Дайшалхы даабаряа эрхимээр дүүргэhэн, Эхэ оронойнгоо түлөө баатаршалга гаргаhан дивизиин 18 сэрэгшэд Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, 25 мянга гаран сэрэгшэд болон командирнууд орден, медальнуудаар шагнагдаhан байна. Советскэ Союзай Геройнууд П. В. Кучеров, И. А. Блинов, Б. И. Сизов, Н. А. Иванов, А. Т. Сергеев, В. А. Королёв, А. Г. Устинов. В. И. Талалаев болон бусад дивизиин ёhотойл омогорхол болодог ха юм.

Эдэ бүгэдэн тухай дивизиин ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ А. Д. Тарасенко элидхэл соогоо хэлээ hэн. Тэрэнэй элидхэлые Армавир хотын сэсэрлиг соо сугларhан 200-гаад ветеранууд, городой мянга гаран ажалшад hонирхон шагнаhан байнабди.

Тэрэ үедэ дивизиин командир ябаhан, мүнөө амаралтада гараhан генерал М. Д. Ягодинтай уулзаhамнай, ехэл hонин байгаа. Мүнөө тэрэ 72 наhатай. Гэбэшье үшөөл сарюун хүнгэн зандаа. «Знание» бүлгэмэй Краснодарска хизаарай отделениин лектороор хүдэлмэрилнэ. Тиихэ зуураа, залуушуулые Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулдаг. Манай республикада удаан байhан тула генерал Ягодин Буряад оронноймнай хүгжэлтөөр ехэ hонирхоо hэн.

Дивизиин артиллерист ябаhан Д. Б. Будацыренов (Хэжэнгын аймагай Эдэрмэг hууринда ажаhуудаг) намтай суг Армавир мордолсоhон байгаа. Дамби Базарович бидэ хоёр генерал М. Д. Ягодинай асуудалнуудта мэдэхэ зэргээрээ харюу үгэhэн байнабди. Дайшалхы хани нүхэсэл hонин даа. Юунтэйшье жэшэшэгүй бшуу. «Дайнда үелhэн нүхэр, түрэhэн ахаhаа дүтэ» гэжэ арад зон дэмы хэлсэдэггүй.

Генерал Л. М. Доваторай морин сэрэгэй баатаршалгын алдар соло олондо мэдээжэ ааб даа. Доваторцуудаар Эхэ оромнай мүнөөшье болотор омогорхохо ёhoopoo омогорходог.

Морин сэрэгэй гвардейскэ 3-дахи дивизиин ветерануудай ээлжээтэ слёт-уулзалга байгша оной ноябриин 26-да Москва хотын Тимирязевска районой 259-дэхи дунда hургуули соо үнгэргэхэ гэhэн шиидхэбэри абтаhан юм. Тус hургуулида дайшалхы алдар солын клуб 1967 ондо нээгдэhэн байна.

Генерал Лев Михайлович Доваторай хүтэлбэри доро бии болоhон морин сэрэгэй 3-дахи дивизиин 30 жэлэй ойгоор дашарамдуулжа эмхидхэгдэhэн слёт аргагүй hайханаар, эмхи гуримтайгаар үнгэрхэ байhандань этигэнэбди.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай ветеран.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай информационно мэдээсэл. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол. ТАСС-ай материалнууд. «Мал ажалые промышленна үндэhэ hуури дээрэ табиха»—түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаhанда. Тоосоото-hунгалтын партийна суглаанhaa материалнууд. «Майскын залуу наhан» — В. Виноградовай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда. «Уласхоорондын байдалай шухала арга нүхэсэл» — И. Мороховой статья. Хилын саанаhaa.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Спортын hонинууд» гэhэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдобо. Соносхолнууд.

ЭНХИР ЭКРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА:

14.00—орон доторхи hонин. 14.05 — «Түүдэг» гэhэн hурагшадта зорюулагдаhан телесуглуулбари. 14.30 — үхибүүдтэ зорюулагдаhан мультфильмнүүд. 14.45—«Эфир соо «Залуушуул» гэhэн дамжуулга. 15.45 — концерт. 17.05—спортын дневник. 17.20 — Олон миллион арадуудай ленинскэ университет.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

17.50—киноочерк.
18.00 саrhaa 21.00 саг болотор Москва харуулна.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.00—телепанорама. 21.20 — «Ёhотой хүн» гэhэн киноочерк. 21.40 — «Буряад дуунуудай антологи».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61

Н-04614. Заказ № 111[...]